

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Č. j. 2005/54301-41

Věc:

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v 1. pololetí 2005

Obsah:

- I. Úvod
 - II. Zaměstnanost
 - III. Nezaměstnanost
 - IV. Mezinárodní srovnání
 - V. Politika zaměstnanosti
 - VI. Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti
- Přílohy

říjen 2005

ANALÝZA VÝVOJE ZAMĚSTNANOSTI A NEZAMĚSTNANOSTI V 1. POLOLETÍ 2005

I.	ÚVOD	1
1.	Stručný vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti	1
2.	Vývoj souvisejících makroekonomických indikátorů v 1. pololetí 2005	3
II.	ZAMĚSTNANOST	7
1.	Stav a vývoj zaměstnanosti v 1. pololetí 2005	7
2.	Sektorová a odvětvová struktura zaměstnanosti	15
3.	Vzdělanostní struktura zaměstnanosti	17
4.	Insolvence	18
III.	NEZAMĚSTNANOST	20
1.	Vývoj nezaměstnanosti v 1. pololetí 2005	20
2.	Toky nezaměstnanosti	25
3.	Struktura uchazečů o zaměstnání	28
4.	Regionální nezaměstnanost	37
IV.	MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ ZAMĚSTNANOSTI A NEZAMĚSTNANOSTI	42
V.	POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI	44
1.	Zaměření politiky zaměstnanosti v 1. pololetí 2005	44
2.	Výdaje na politiku zaměstnanosti	46
3.	Aktivní politika zaměstnanosti realizovaná úřady práce	47
4.	Systém investičních pobídek	54
5.	Cílené programy k řešení zaměstnanosti	56
6.	Projekty zaměstnanosti podporované z ESF	56
VI.	OČEKÁVÁNÍ VE VÝVOJI ZAMĚSTNANOSTI A NEZAMĚSTNANOSTI	58

Metodické poznámky
Seznam použitých zkratk

Přílohy

Zdroj dat: MPSV SSZ (pokud není uvedeno jinak)

I. Úvod

1. Stručný vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti

V 1. pololetí 2005 bylo v české ekonomice podle Výběrových šetření pracovních sil ČSÚ (VŠPS) **4 727,6 tisíc osob zaměstnaných osob**, což je ve srovnání se stejným obdobím roku 2004 **o 39,4 tisíc zaměstnaných osob více** (v relativním vyjádření meziroční nárůst o 0,8 %). Nárůst zaměstnanosti byl výrazný zejména ve 2. čtvrtletí (4 750,7 tisíc osob), kdy meziroční nárůst představoval 1,1 % (50,1 tisíc osob).

Výrazných změn zaznamenala struktura zaměstnaných podle jejich postavení v zaměstnání. Z velké části šlo o přesun v rámci kategorií podle postavení v zaměstnání. **Růst zaměstnanosti se projevil především ve skupině zaměstnanců**, jejichž počet se zvýšil proti 1. pololetí 2004 o 1,8 % (na 3 935,7 tisíc osob). **Pokračoval pokles počtu podnikatelů** - počet podnikatelů se zaměstnanci klesl o 4,6 % (na 178,8 tisíc) a počet podnikatelů bez zaměstnanců o 4,7 % (na 553,7 tisíc). Z kategorií zahrnutých do podnikatelského sektoru se zvýšil pouze počet pomáhajících rodinných příslušníků o 15,5 %. Podíl podnikatelů na celkové zaměstnanosti přesto zůstává v ČR ve srovnání s ostatními zeměmi EU¹ nadprůměrný.

Zaměstnanost v 1. pololetí 2005 poklesla pouze v primárním sektoru, a to o 5 %. Podíl tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti poklesl na 4,1 %. Nejvíce se zvýšil počet zaměstnaných osob v sekundárním sektoru - o 1,7 %, s podílem 39,4 % na celkové zaměstnanosti (ve stavebnictví vzrostla zaměstnanost jak absolutně, tak relativně, v 1. pololetí 2005 přibylo 30,5 tisíc osob, tj. meziroční nárůst o 7,2 %, průmysl jako celek zaznamenal minimální nárůst o 0,6 tisíc osob). **V terciárním sektoru, kde je již zaměstnáno 56,5 % pracovníků, vzrostl počet osob o 0,7 %.**

Z regionálního hlediska byl nejvyšší nárůst zaměstnanosti v kraji Moravskoslezském, největší pokles zaměstnanosti byl zaznamenán ve Zlínském kraji.

Celková **míra zaměstnanosti** (obyvatelstva ve věku 15 – 64 let) měla hodnotu **64,4 %** a byla o 0,4 p.b. vyšší než v 1. pololetí 2004. **Míra zaměstnanosti žen**

¹ V mezinárodních srovnáních EUROSTATu z roku 2004 pouze 7 z 25 zemí EU má vyšší podíl podnikatelů než ČR. Zde je nutné mít na zřeteli, že se jedná o celkový počet podnikatelů, přičemž značné procento podnikatelů v ČR podniká ve formě vedlejší činnosti – mimo svého hlavního zaměstnání.

zůstala na stejné úrovni, tj. 55,9 %, míra zaměstnanosti **mužů** vzrostla o 0,8 p.b. na **72,8 %**, u **osob ve věku 55 - 64 let vzrostla na 44,1 %**, tj. o 1,6 p.b.

Reciproká hodnota míry zaměstnanosti, **obecná míra nezaměstnanosti**, podle výsledků VŠPS (ILO) **v průměru za 1. pololetí 2005 dosáhla 8,1 %** a proti stejnému období roku 2004 byla nižší o 0,35 p.b. **Registrovaná míra nezaměstnanosti** vykazovaná MPSV činila v tomto období **9,2 %**, což představuje proti 1. pololetí 2004 pokles **o 0,1 p.b.** *Odchylná úroveň nezaměstnanosti vykazované MPSV a ČSÚ vyplývá zejména z jiného způsobu zjišťování po obou liniích a odlišného vymezení registrovaných uchazečů o zaměstnání a nezaměstnaných podle mezinárodní definice ILO (viz metodické poznámky).*

Průměrný počet uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce v 1. pololetí 2005 činil 530,0 tisíc osob, zatímco průměr za 1. pololetí 2004 byl o 17,6 tisíc osob vyšší. Počet registrovaných osob poklesl z 517,5 tisíc k 30. červnu 2004 na **489,7 tisíc k 30. červnu 2005**. Pohyb nezaměstnaných do a z evidence úřadů práce byl intenzivní - **počet nově hlášených uchazečů o zaměstnání se snížil**, na druhé straně byl **vyšší počet** těch, kteří z evidence odešli (ukončená evidence nebo vyřazení). **Výrazně se zvýšil počet uchazečů o zaměstnání vyřazených pro neplnění součinnosti s úřadem práce** (jako důsledek účinnosti nového zákona o zaměstnanosti). Zatímco v 1. pololetí 2004 bylo z tohoto důvodu z evidence ÚP vyřazeno 30,1 tisíc uchazečů o zaměstnání, v 1. pololetí 2005 již **41,7 tisíc osob**. Zvýšil se i počet volných pracovních míst hlášených na úřadech práce.

Z rizikových skupin **se rozšířil počet i relativní zastoupení osob se zdravotním postižením** (k 30. 6. 2005 – 14,2 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání), **osob starších 50 let** (25,0 %), **dlouhodobě nezaměstnaných** (déle než 12 měsíců 43,7 %). Snížil se počet i podíl mladých lidí mladších 25 let (18,5 %). Zvýšilo se průměrné zastoupení žen mezi uchazeči o zaměstnání (51,0 %), z hlediska dosaženého vzdělání jsou stále nejpočetněji zastoupeni vyučení uchazeči o zaměstnání (39,8 %) a dále uchazeči bez ukončeného nebo se základním vzděláním (31,8 %).

Pozitivní skutečností je **pokles počtu uchazečů zejména v krajích s nejvyšší mírou nezaměstnanosti** (nezaměstnanost se zvýšila pouze v Královéhradeckém kraji, kde míra nezaměstnanosti vzrostla ze 6,7 % na 7,0 %). **Snížil se též počet uchazečů o zaměstnání v okresech s nejvyšší mírou**

nezaměstnanosti. I když velké **regionální rozdíly** však **přetrvávají** i nadále, rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti v okresech s nejvyšší a nejnižší mírou nezaměstnanosti se snížil o 1,7 bodu.

Od 1. října 2004 nabyl účinnosti zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který zpřísnil podmínky pro vedení uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadů práce, pro poskytování podpor v nezaměstnanosti. Zákon zároveň kromě stávajících nástrojů aktivní politiky zavedl i nové nástroje aktivní politiky zaměstnanosti. Dále jsou poskytovány dotace podnikům, které vytvoří nová pracovní místa v okresech s vysokou mírou registrované nezaměstnanosti. Tato opatření by měla přispět ke snížení regionálních rozdílů v nezaměstnanosti, k předcházení dlouhodobé a opakované nezaměstnanosti ohrožených skupin obyvatelstva. Vliv těchto opatření se na vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti začíná již projevovat.

2. Vývoj souvisejících makroekonomických indikátorů v 1. pololetí 2005

V 1. pololetí 2005 se v České republice zlepšila souhrnná ekonomická situace². Dařilo se dosáhnout většího souladu mezi základními ekonomickými parametry, k nimž patří ekonomický růst, cenová stabilita, vnitřní i vnější rovnováha, snižování míry nezaměstnanosti a zvyšování zaměstnanosti.

Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt zaznamenal v období 1. pololetí 2005 zvýšené tempo přírůstku: meziročně vzrostl v reálném vyjádření o 4,9 %, což je zvýšení proti stejnému období minulého roku o 0,6 p.b. V samotném 2. čtvrtletí 2005 podle předběžného odhadu tento indikátor meziročně reálně vzrostl o 5,1 %, čímž navázal na téměř tři roky trvající zvyšování meziroční dynamiky růstu.

Vývoj na poptávkové straně ekonomiky v 1. pololetí lze stručně charakterizovat vysokým nárůstem aktiva zahraničního obchodu v běžných cenách o 51,1 mld. Kč (a ještě vyšším v cenách stálých), nevýrazným růstem výdajů na konečnou spotřebu (ve stálých cenách o 1,0 %) a reálným poklesem celkové tvorby hrubého kapitálu (fixního a zásob) o 2,7 % vlivem poklesu v oblasti zásob. Na nabídkové straně ekonomiky vzrostla v tomto období meziročně hrubá přidaná hodnota (HPH) ve stálých cenách o 5,2 %, tedy o 0,3 p.b. více než HDP.

² viz ČSÚ - Vývoj české ekonomiky v 1. pololetí 2005

Spotřeba domácností se meziročně zvýšila v 1. pololetí o 1,9 %. Tempo útrat domácností reflektuje především vývoj zaměstnanosti a tedy i disponibilního důchodu domácností. Zaměstnanost v české ekonomice v tomto období letošního roku meziročně stoupla o 0,8 %. Celkový objem mezd a platů se v prvním pololetí zvýšil o 5,4 %. Spotřební výdaje domácností letos, stejně jako vloni, rostou relativně pomalým tempem, a to navzdory nízkým úrokovým sazbám. Relativně pomalý růst spotřeby domácností vysvětluje zdánlivý paradox absence inflačních tlaků při rychlém růstu ekonomiky. Zatímco HDP se zvýšil o 4,9 %, domácí poptávka stoupla pouze o 1,0 %.

Investice v české ekonomice sice nadále stoupaly, ale již nižším tempem. Údaje o dovozu strojů a dopravních prostředků naznačovaly ztrátu dynamiky této položky HDP. Investice do strojů a dopravních prostředků tvoří dvě třetiny hrubé tvorby fixního kapitálu. Stejně jako v prvních třech měsících letošního roku došlo i ve druhém čtvrtletí k poklesu investic do budov, které představují zbylou třetinu celkových investic.

Hybnou silou hospodářského růstu je v současnosti především zahraniční obchod. Vyvážené hodnocení by ovšem mělo obsahovat nejen pozitivní hodnocení vývozu, ale také zmínku o stagnaci dovozu reflektující vývoj domácí poptávky. Vývoz se meziročně reálně zvýšil v období 1. pololetí 2005 o 12,4 %. Ve srovnání se stejným obdobím minulého roku, kdy se vývoz zvýšil o 20,2 %, došlo k výraznému zpomalení. Při pohledu na poslední vývoj ukazatele popisující vývoj ekonomiky eurozóny to není překvapivé. Tempo hospodářského růstu eurozóny ve 2. čtvrtletí zpomalilo na 1,1 %.

Rychlé tempo růstu HDP se promítne v konvergenci k západoevropským ekonomikám a průměru EU. Vloni dosahoval hrubý domácí produkt na osobu v ČR 70 % průměru EU (65 % průměru eurozóny). Letos by se měl posunout na 73-74 % průměru EU (68 % průměru eurozóny). V konvergenčním procesu by tak měla Česká republika předstihnout Maltu i Portugalsko a přiblížit se Slovinsku, Řecku a Kypru. Zbytek zemí na západ od hranic České republiky zůstává i nadále velice vzdálen.

Inflace

Meziroční růst spotřebitelských cen poklesl v 1. pololetí na 1,6 % z 2,5 % ve stejném období roku 2004. Největší vliv měl mírný pokles cen potravin a nealkoholických nápojů, přičemž ceny masa vzrostly o 2,3 %. Na druhé straně,

z váhově významných skupin, nepatrně zrychlil růst cen bydlení, když se ceny elektřiny zvýšily o 3,1 % a výrazně vzrostly ceny zemního plynu (o 7,5 %). Meziroční změny cenové hladiny a zejména rozdíly ve zpomalení či zrychlení růstu v jednotlivých oddílech konečné spotřeby byly značné; pohybovaly se v rozpětí od – 12,8 p. b. (pošty a telekomunikace) po 4,9 p. b. (zdraví).

Ke snížení meziročního přírůstku ke konci 1. pololetí letošního roku došlo také v případě průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP), což s sebou přineslo pokles pod hodnotu průměru zemí EU. V České republice HICP činil ke konci 1. pololetí letošního roku 1,3 % (v loňském roce + 2,7 %) a ve 25 členských zemích EU podle předběžných údajů 2,0 % (v loňském roce + 2,4 %).

Produktivita práce

Souhrnná produktivita práce se v 1. pololetí 2005 zvýšila meziročně o 4,1 % a přispěla k růstu HDP rozhodující měrou (84,2 %). Zbývajících 15,8 % připadlo na zvýšení zaměstnanosti. Rychleji než produktivita práce rostly mzdy a platy na zaměstnance, takže mzdová náročnost HDP, resp. jednotkové mzdové náklady se zvýšily o 1,0 %.

Produktivita práce v průmyslu se v 1. pololetí 2005 zvýšila o 6,4 % a z více než devíti desetin přispěla k růstu tržeb. Zbytek vlivu připadl na zvýšení počtu zaměstnanců o 0,5 %, jejichž průměrná měsíční mzda vzrostla o 4,2 %, což vedlo k poklesu jednotkových mzdových nákladů o 2,1 %.

Produktivita práce ve stavebnictví (podniky s 20 a více zaměstnanci) se v 1. pololetí 2005 snížila o 4,4 % a ve srovnání s jejím mohutným růstem před rokem činil rozdíl 17,4 p. b. Pracovních příležitostí na stavbách přibývalo a pracovníků bylo více než v 1. pololetí 2004 o 4,1 %. Jejich průměrná měsíční mzda vzrostla o 3,5 % a vedla ke zvýšení jednotkových mzdových nákladů o 8,3 %.

Mzdový vývoj

V 1. pololetí 2005 dosáhla průměrná hrubá měsíční nominální mzda výše 18 220 Kč, v meziročním srovnání činil přírůstek 966 Kč (5,6 %). Spotřebitelské ceny se zvýšily za uvedené období o 1,6 %, reálná mzda vzrostla o 3,9 %. V podnikatelské sféře se zvýšila průměrná mzda o 898 Kč (5,2 %) na 18 317 Kč, reálná mzda vzrostla o 3,5 %. V nepodnikatelské sféře se průměrná mzda zvýšila o 1 187 Kč (7,1 %) na 17 895 Kč, reálná mzda vzrostla o 5,4 %. Snížení meziroční dynamiky růstu

průměrné nominální mzdy proti stejnému období 2004 o 0,8 p.b. bylo způsobeno vývojem v podnikatelském sektoru (- 1,9 p.b.). V nepodnikatelské sféře byl naproti tomu zaznamenán meziroční růst dynamiky o 3,0 p.b.

Dlouhodobě se rozevírají nůžky mezi platy jednotlivých odvětví. Tradičně nejvyšší průměrné mzdy ve výši 39 237 Kč jsou v kategorii „finanční zprostředkování“. Naopak nejmenší mzdy jsou – také již tradičně – v oblasti „zemědělství, myslivost a lesnictví“ 12 820 Kč a „ubytování a stravování“ 12 757 Kč (údaje za 1. pololetí 2005). Důvodem neustále zpomalujícího růstu mezd u nás je především nízká inflace. Zaměstnavatelé si již na nízkoinflační prostředí zvykli a při mzdových vyjednáváních automaticky vycházejí z nízké inflace. Mírný růst mezd zase nevytváří žádný tlak na růst cenové hladiny. Porovnáme-li růst produktivity práce a reálných mezd, lze konstatovat, že růst mezd by mohl být i vyšší. Problematický by byl pro ekonomiku teprve dlouhodobý růst mezd nad 4,5 % při zachování stávajícího růstu produktivity práce.

II. Zaměstnanost

1. Stav a vývoj zaměstnanosti v 1. pololetí 2005

Pro analýzu zaměstnanosti byly použity údaje z Výběrových šetření pracovních sil (VŠPS - ČSÚ), vypočtené jako průměr celkové zaměstnanosti v národním hospodářství v 1. a 2. čtvrtletí roku 2004, resp. 2005.

Ekonomická aktivita obyvatel ČR ve věku 15 a více let

tab. č. 1

	2004			2005			rozdíl			index 05/04
	1. pololetí			1. pololetí			2005 - 2004			
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
	v tisících			v tisících			v tisících			
Populace 15+ celkem	8 664,5	4 180,9	4 483,6	8 698,7	4 199,9	4 498,8	34,2	19,0	15,2	100,4
z toho: 16 - 64	7 239,7	3 628,1	3 611,5	7 260,6	3 639,8	3 620,8	20,9	11,7	9,3	100,3
Ekonomicky aktivní	5 119,6	2 853,7	2 265,9	5 143,2	2 879,7	2 263,5	23,6	26,0	-2,4	100,5
z toho: 16 - 64	5 063,9	2 818,7	2 245,2	5 090,0	2 846,4	2 243,6	26,1	27,7	-1,6	100,5
Zaměstnaní v NH	4 688,2	2 648,2	2 040,0	4 727,6	2 683,5	2 044,1	39,4	35,3	4,1	100,8
z toho: 16 - 64	4 633,6	2 613,8	2 019,8	4 676,3	2 651,5	2 024,8	42,7	37,7	5,0	100,9
55 - 64 let	554,0	352,2	201,8	595,7	380,2	215,5	41,7	28,0	13,7	107,5
Nezaměstnaní	431,4	205,5	225,9	415,6	196,2	219,4	-15,8	-9,3	-6,5	96,3
z toho: 16 - 64	430,3	204,9	225,4	413,8	195,0	218,8	-16,5	-9,9	-6,6	96,2
55 - 64 let	32,1	19,2	12,9	32,0	18,2	13,8	-0,1	-1,0	0,9	99,7
Ekonomicky neaktivní	3 544,9	1 327,2	2 217,7	3 555,5	1 320,3	2 235,2	10,6	-6,9	17,5	100,3
z toho: 16 - 64	2 175,8	809,5	1 366,3	2 170,5	793,3	1 377,2	-5,3	-16,2	10,9	99,8
55 - 64 let	718,8	250,6	468,2	722,9	246,1	476,8	4,1	-4,5	8,6	100,6
z toho: řádní starobní důchodci	1 813,3	635,6	1 177,7	1 821,5	634,5	1 187,0	8,2	-1,1	9,3	100,5
invalidní důchodci	302,9	157,6	145,3	309,9	163,9	146,0	7,0	6,3	0,7	102,3
připravují se v učilišti	131,4	87,8	43,5	128,0	88,7	39,3	-3,4	0,9	-4,2	97,4
studují na střední škole	378,0	174,6	203,4	388,6	174,6	214,0	10,6	0,0	10,6	102,8
studují na vysoké škole	227,1	109,8	117,3	248,5	111,6	136,9	21,4	1,8	19,6	109,4

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

V 1. pololetí 2005 vzrostl celkově počet obyvatel nad 15 let (o 34,2 tisíc), a to především nárůstem počtu obyvatel ve věkové skupině 30 – 34 let (o 48,9 tisíc) a dále ve skupině 60 - 64 let (o 29,5 tisíc). Pokles byl zaznamenán především u populace 45 – 49 let (o 31,9 tisíc) a 20 - 24 let (o 27,9 tisíc).

Počet ekonomicky aktivních osob (jež tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní) v hodnoceném období zaznamenal **nárůst o 23,6 tisíc osob na 5 143,2 tisíc**. Počet mužů vzrostl o 26,0 tisíc, naopak počet žen poklesl o 2,4 tisíc. Nárůst počtu EAO byl výsledkem vyššího nárůstu počtu zaměstnaných o 39,4 tisíc osob a poklesu počtu nezaměstnaných o 15,8 tisíc osob.

Počet ekonomicky neaktivních osob vzrostl o 10,6 tisíc na 3 555,5 tisíc osob. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v kategorii příprava na povolání – studenti na vysoké škole, studenti na střední škole a dále v kategorii řádní starobní důchodci.

Míra ekonomické aktivity (počet EA ve věkové kategorii 15 – 64 let k počtu osob ve stejné věkové kategorii) **dlouhodobě klesala**. V 1. pololetí 2005 činila 70,1 % a proti stejnému období roku 2004 tedy **vzrostla o 0,2 p.b.** Míra ekonomické aktivity mužů tradičně převyšuje míru ekonomické aktivity žen. Míru ekonomické aktivity vyšší než 90 % dosahují věkové skupiny 35 - 49 let (z hlediska pohlaví je u mužů MEA vyšší než 90 % ve věku 25 – 54 let, u žen 40 - 49 let).

Míra ekonomické aktivity podle věku v 1. pololetí 2005 (v %)

tab. č. 2

věkové skupiny	2004			2005		
	1. pololetí			1. pololetí		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
15 - 64	69,9	77,7	62,2	70,1	78,2	62,0
15 - 24	35,8	39,7	31,7	33,4	38,5	28,0
25 - 39	84,6	95,6	73,3	85,1	95,8	73,9
40 - 54	90,9	93,1	88,8	91,5	93,7	89,3
55 - 64	44,9	59,7	31,4	46,5	61,8	32,5
15+	59,1	68,3	50,5	59,1	68,6	50,3

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Míra ekonomické aktivity podle dosaženého vzdělání v 1. pololetí 2005 (v %)

tab. č. 3

dosažené vzdělání	2004			2005		
	1. pololetí			1. pololetí		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Celkem	59,1	68,3	50,5	59,1	68,6	50,3
základní	22,0	25,8	20,1	20,9	24,8	18,9
střední bez maturity	67,7	76,0	56,3	67,7	75,9	56,4
střední s maturitou	67,6	73,0	63,7	67,4	73,7	62,7
vysokoškolské	78,5	81,7	74,2	78,5	82,5	73,2

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

V 1. pololetí 2005 zůstala celková MEA 15+ na úrovni porovnávaného období minulého roku. K nárůstu MEA došlo u obou pohlaví ve všech věkových kategoriích, mimo skupinu 15 - 24 let. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán ve vyšších věkových kategoriích. Souvisí s prodlužující se věkovou hranicí pro odchod do důchodu a změnami v poskytování předčasných starobních důchodů.

MEA 15+ meziročně poklesla především v kategoriích se základní úrovní vzdělání. Z hlediska stupně dosaženého vzdělání měly ve sledovaném období nejvyšší míru ekonomické aktivity tradičně osoby s vysokoškolským vzděláním, nejnižší vykazovaly osoby se základním vzděláním.

V 1. pololetí 2005 činil průměrný počet zaměstnaných ve všech sférách národního hospodářství 4 727,6 tisíc osob, tj. 54,3 % obyvatel ČR starších 15-ti let. Ve srovnání s 1. pololetím roku 2004 došlo k **nárůstu o 39,4 tisíc osob**. Pokles zaměstnanosti v průběhu roku 2004 zpomaloval, od 4. čtvrtletí 2004 byl již zaznamenán meziroční nárůst, který dále pokračoval - ve 2. čtvrtletí 2005 činil 50,1 tisíc osob.

Zaměstnanost a míra zaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR

tab. č. 4

15 – 64 let	zaměstnanost (v tis.)			míra zaměstnanosti (v %)		
	2004	2005	rozdíl	2004	2005	rozdíl
	1. pololetí			1. pololetí		
Celkem	4688,2	4727,6	39,4	64,0	64,4	0,4
Praha	602,9	608,5	5,6	70,3	70,9	0,6
Středočeský kraj	543,4	547,6	4,2	66,9	66,9	0,0
Jihočeský kraj	295,0	299,2	4,2	66,2	66,8	0,6
Plzeňský kraj	262,4	269,0	6,6	66,7	68,4	1,7
Karlovarský kraj	142,3	143,2	0,9	64,8	64,7	-0,1
Ústecký kraj	358,8	357,0	-1,9	60,6	60,1	-0,5
Liberecký kraj	204,1	201,7	-2,4	66,4	65,3	-1,1
Královéhradecký kraj	248,2	254,3	6,1	64,2	65,4	1,2
Pardubický kraj	229,3	231,3	2,0	64,2	64,7	0,5
kraj Vysočina	237,1	234,9	-2,2	64,7	64,2	-0,5
Jihomoravský kraj	506,2	510,4	4,3	63,1	63,5	0,4
Olomoucký kraj	274,6	279,8	5,3	60,6	61,4	0,8
Zlínský kraj	267,3	260,1	-7,3	63,1	61,5	-1,6
Moravskoslezský kraj	516,5	530,5	14,0	57,1	58,8	1,7

Zaměstnanost žen³ dosáhla v 1. pololetí 2005 **2 044,1 tisíc**, tj. 45,4 % žen starších 15-ti let. **Zaměstnanost žen poklesla z 43,5 % na 43,2 % celkové zaměstnanosti.**

Z regionálního hlediska byl nejvyšší nárůst zaměstnanosti v kraji Moravskoslezském, největší pokles zaměstnanosti byl zaznamenán **ve Zlínském kraji**. Z porovnání odvětvové zaměstnanosti v Moravskoslezském kraji byl největší nárůst v odvětví obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (o 8,1 tisíc osob) a dále v odvětví veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení (o 5,2 tisíc osob). Podstatný pokles zaměstnanosti ve Zlínském kraji byl v zpracovatelském průmyslu, a to v oddílu výroba pryžových a plastových výrobků (o 3,3 tisíc osob), dále v oddílu výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků kromě výroby strojů a nářadí (o 3,1 tisíc osob).

Na zasedáních Evropské rady v Lisabonu (rok 2000) a ve Stockholmu (rok 2001) byly stanoveny konkrétní kvantitativní cíle EU v míře zaměstnanosti do roku 2010: celková míra zaměstnanosti alespoň 70 %, míra zaměstnanosti žen alespoň 60 %, míra zaměstnanosti starších pracovníků (55 - 64 let) alespoň 50 %. Tyto cíle převzala i revidovaná Lisabonská strategie (2005).

Míra zaměstnanosti podle věku v 1. pololetí roku 2005 (v %)

tab. č. 5

věkové skupiny	2004			2005		
	1. pololetí			1. pololetí		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
15+	54,1	63,3	45,5	54,3	63,9	45,4
15 - 64	64,0	72,0	55,9	64,4	72,8	55,9
15 - 24	28,8	31,6	25,8	26,9	30,6	23,0
25 - 39	77,8	90,0	65,2	78,5	90,7	65,9
40 - 54	84,5	87,5	81,6	85,1	88,1	82,1
55 - 64	42,5	56,6	29,6	44,1	59,0	30,5

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

V České republice podle údajů ČSÚ **míra zaměstnanosti** obyvatelstva ve věku 15 - 64 let v 1. pololetí 2005 **vzrostla meziročně o 0,4 p.b. na 64,4 %** (z dlouhodobého hlediska se MZ snižovala, pouze v roce 2002 byl zaznamenán mírný nárůst). **Míra zaměstnanosti žen zůstala na úrovni porovnávaného období minulého roku, tj. 55,9 %**, míra zaměstnanosti **mužů vzrostla na 72,8 %**. K nárůstu míry zaměstnanosti došlo ve všech věkových kohortách, mimo kohortu 15 – 24 let,

³ Podrobnější údaje o struktuře zaměstnaných mužů a žen jsou v příloze

kteřá celkově poklesla o 1,9 p.b. (pokles MZ byl v této kategorii zaznamenán u mužů i u žen). Nejvyšší nárůst 1,6 p.b. byl zaznamenán **ve věkové kategorii 55 – 64 let, MZ činila 44,1 %**. Lze předpokládat, že pozitivní trend v zaměstnanosti starších osob by mohl v souvislosti s pozitivním vývojem zaměstnanosti a s prodlužující se věkovou hranicí pro odchod do důchodu dále pokračovat. V míře zaměstnanosti se projevují **velké regionální rozdíly**, které jsou dány především počtem a strukturou pracovních příležitostí v jednotlivých krajích. Míru zaměstnanosti (zaměstnaní ve věku 15 – 64 k bydlícím obyvatelům ve věku 15 - 64 let) nižší než byla míra zaměstnanosti ČR mělo v tomto období šest krajů. Nejnižší MZ byla v Moravskoslezském kraji, naopak nejvyšší byla v Praze (viz tab. č. 4).

Rozptýlení regionální míry zaměstnanosti (variační koeficient) regionů NUTS2 bylo ve sledovaném období na úrovni 5,7, na úrovni krajů (NUTS3) dosáhlo úrovně 4,9.

Počet zaměstnaných „s pracovními úvazky na dobu neurčitou nebo jako podnikatel“ vzrostl o 85,3 tisíc na **4 389,9 tisíc**. Počet osob pracujících na dobu určitou v hlavním zaměstnání, včetně práce dočasné, příležitostní a sezónní, a dalších časově omezených smluv poklesl na **329,7 tisíc** (součet zaměstnaných podle druhu úvazku v tabulce č. 6 se liší od celkové zaměstnanosti o nezjištěné případy druhu úvazku). Stejný trend byl zaznamenán i u žen.

Vývoj zaměstnanosti

tab. č. 6

	2004		2005		rozdíl 05 - 04	index 05 / 04
	1. pololetí		1. pololetí			
	tisíc	%	tisíc	%		
Zaměstnaní - celkem	4 688,2	100,0	4 727,6	100,0	39,4	100,8
z celku						
- osoby se ZPS	93,5	2,0	86,7	1,8	-6,8	92,7
- ve věku 60+	171,9	3,7	180,6	3,8	8,7	105,1
- mající druhé (další) zaměstnání	119,1	2,5	113,4	2,4	-5,7	95,2
- úvazek na dobu neurčitou nebo jako podnikatel	4 304,6	91,8	4 389,9	92,9	85,3	102,0
- úvazek na dobu určitou	372,3	7,9	329,7	7,0	-42,6	88,5
- na plnou pracovní dobu	4 452,9	95,0	4 498,6	95,2	45,7	101,0
- na zkrácenou pracovní dobu	234,5	5,0	228,4	4,8	-6,1	97,4

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Počet osob pracujících **na plnou pracovní dobu** ve svém hlavním zaměstnání **vzrostl na 4 498,6 tisíc osob** (zejména mužů, nárůst počtu žen byl

pouze 4,6 tisíc osob). Počet osob pracujících na zkrácenou pracovní dobu se snížil o 6,1 tisíc na 228,4 tisíc, pokles žen byl minimální, pokles počtu mužů činil 5,9 tisíc. Ženy stále tvoří tři čtvrtiny zaměstnaných na zkrácenou pracovní dobu (příloha č. 2b). Jako **podzaměstnaní** (jimiž jsou podle metodiky ILO všechny osoby, které pracují ve svém hlavním zaměstnání na částečný úvazek nebo méně než 40 hodin týdně, přejí si pracovat vyšší počet hodin než ve stávajících zaměstnáních a jsou schopny vykonávat větší počet hodin) bylo klasifikováno **45,0 tisíc osob**, tj. o 1,4 tisíc méně než v 1. polovině roku 2004. Počet podzaměstnaných mužů poklesl (o 2,9 tisíce) na 10,1 tisíc, naopak počet podzaměstnaných žen vzrostl (o 1,5 tisíce) na 34,9 tisíc. Nárůst podzaměstnaných žen byl především ve věkové skupině 30 – 44 let, a to o 2,6 tisíce osob (příloha č. 2c).

Významný vliv na celkový nárůst zaměstnanosti v 1. pololetí 2005 měl nárůst počtu zaměstnanců pracujících za mzdu, kteří tvořili **nejpočetnější skupinu**, jejich počet **se meziročně zvýšil o 71,2 tisíc na 3 935,7 tisíc osob**, počet žen v této kategorii vzrostl na **1 824,3 tisíc osob** (o 20,7 tisíc).

K poklesu zaměstnanosti došlo opět ve skupině **podnikatelů**, a to především **bez zaměstnanců** (pracující na vlastní účet), **pokles o 27,4 tisíc na 553,7 tisíc**, počet podnikatelů se zaměstnanci (zaměstnavatelů) poklesl o 8,7 tisíc na **178,8 tisíc**. Na druhé straně vzrostl počet pomáhajících rodinných příslušníků o 4,8 tisíc na 35,3 tisíce osob. V prvním pololetí 2005 dosáhl počet **všech podnikatelů včetně pomáhajících rodinných příslušníků 767,8 tisíc**. (Přesto, že se počet podnikatelů v roce 2004 meziročně snížil, podíl podnikatelské sféry na celkové zaměstnanosti v civilním sektoru v ČR byl značně vyšší než ve vyspělých zemích západní Evropy.)

Počty zaměstnaných podle postavení v hlavním zaměstnání

tab. č. 7

	2004		2005		rozdíl 05 - 04	index 05 / 04
	1. pololetí		1. pololetí			
	tisíc	%	tisíc	%		
Celkem	4688,2	100,0	4727,6	100,0	39,4	100,8
Zaměstnanci	3864,5	82,4	3935,7	83,2	71,2	101,8
Členové produkčních družstev	24,3	0,5	24,1	0,5	-0,2	99,2
Podnikatelé bez zaměstnanců	581,1	12,4	553,7	11,7	-27,4	95,3
Podnikatelé se zaměstnanci	187,5	4,0	178,8	3,8	-8,7	95,4
Pomáhající rodinní příslušníci	30,5	0,7	35,3	0,7	4,8	115,5
Nezjištěno	0,3	0,0	-	-	-0,3	0,0

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

**Přírůstek (úbytek) počtu osob v hlavním zaměstnání podle postavení
v zaměstnání (krajské členění)**

tab. č. 8

kraj	zaměstnanci (vč. členů prod. družstev)				podnikatelé (vč. pom. rod. příslušníků)			
	2004	2005	rozdíl	index	2004	2005	rozdíl	index
	1. pololetí		05 - 04	05 / 04	1. pololetí		05 - 04	05 / 04
	v tisících				v tisících			
Celkem	3888,8	3959,8	71,0	101,8	799,1	767,8	-31,3	96,1
Praha	472,4	479,1	6,7	101,4	130,5	129,4	-1,1	99,1
Středočeský	432,1	441,4	9,3	102,1	111,3	106,2	-5,1	95,5
Jihočeský	241,7	252,7	11,0	104,5	53,3	46,5	-6,8	87,2
Plzeňský	224,7	226,9	2,2	101,0	37,7	42,1	4,4	111,7
Karlovarský	119,8	121,3	1,5	101,2	22,5	21,9	-0,5	97,6
Ústecký	307,9	305,3	-2,6	99,2	51,0	51,7	0,7	101,3
Liberecký	168,2	168,4	0,1	100,1	35,8	33,3	-2,5	93,1
Královohradecký	204,6	212,2	7,6	103,7	43,7	42,1	-1,5	96,5
Pardubický	194,1	201,0	6,9	103,6	35,2	30,3	-4,9	86,0
Vysočina	204,0	201,6	-2,4	98,8	33,1	33,4	0,2	100,7
Jihomoravský	415,2	429,0	13,8	103,3	90,7	81,4	-9,3	89,8
Olomoucký	235,8	239,1	3,3	101,4	38,8	40,7	1,9	105,0
Zlínský	217,6	216,5	-1,1	99,5	49,7	43,6	-6,1	87,7
Moravskoslezský	450,7	465,4	14,7	103,3	65,8	65,1	-0,7	98,9

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Nárůst počtu zaměstnanců včetně členů produkčních družstev byl zaznamenán v jedenácti krajích, nejvíce v Moravskoslezském kraji o 14,7 tisíc osob, Jihomoravském kraji o 13,8 tisíc a Jihočeském kraji o 11,0 tisíc osob. V krajích Ústeckém, Vysočina a Zlínském, došlo v této kategorii k poklesu zaměstnanosti. Přes celkový pokles podnikatelů došlo v Plzeňském kraji, Ústeckém kraji, Olomouckém kraji a kraji Vysočina **k nárůstu počtu podnikatelů se zaměstnanci i bez zaměstnanců** a pomáhajících rodinných příslušníků. Podle postavení v zaměstnání je **nejvyšší podíl zaměstnanců** včetně členů produkčních družstev **v Moravskoslezském kraji, nejvyšší podíl podnikatelů** včetně rodinných příslušníků **je v Praze.**

Souběžně se svým hlavním zaměstnáním pracovalo **v druhém (dalším) zaměstnání** v 1. pololetí 2005 celkem **113,4 tisíc osob**, četnost této kategorie se snížila o 5,7 tisíc. Ekonomické postavení osob v druhém zaměstnání je odlišné od struktury zaměstnání v hlavním zaměstnání. Podíl zaměstnanců včetně členů produkčních družstev představoval 39,5 % všech osob ve druhém zaměstnání a meziročně vzrostl absolutně (o 2,2 tisíc) i relativně (o 3,7 p.b.). Počet i podíl

podnikatelů včetně pomáhajících rodinných příslušníků poklesl, ale je přesto v této kategorii velmi vysoký (68,3 tisíc, podíl 60,3 %).

Výběrová šetření pracovních sil nesledují zaměstnanost podle typu hospodaření. Podle statistiky z výsledků podnikového zjišťování⁴ **vzrostl meziročně počet zaměstnanců ve velkých organizacích** o 15,0 tisíc osob **z 3 195,5 tisíc na 3 210,5 tisíc osob**, přičemž nárůst z hlediska typu hospodaření byl zaznamenán především u zahraničních ekonomických subjektů a v soukromých ekonomických subjektech. Nejvyšší pokles byl zaznamenán u smíšených, státních, komunálních a mezinárodních ekonomických subjektů. Podíl zaměstnanosti ve státních subjektech představuje 16,1 %, v družstevních 2,5 %, v soukromých 33,2 %, v komunálních 15,2 % a v ostatních ekonomických subjektech 33,0 % celkové zaměstnanosti.

Vstupem České republiky do Evropské unie dne 1. 5. 2004 se změnily podmínky zaměstnávání zahraničních občanů na území ČR. Na volných pracovních místech, které není možno obsadit občany ČR, EU/EHP a Švýcarska jsou zaměstnávání cizinci z ostatních zemí.

Občané členských států Evropské unie a jejich rodinní příslušníci nejsou z hlediska zákona o zaměstnanosti považováni za cizince a v souladu s tímto zákonem mají stejné právní postavení jako občané České republiky.

Stejně právní postavení jako občané České republiky mají též občané Norska, Lichtenštejnska a Islandu, patřící do EHP, jejich rodinní příslušníci a dále občané Švýcarska a jejich rodinní příslušníci.

V souladu s Nařízením Rady (EHS) č. 311/76 o sestavování statistik o zahraničních pracovnících a v souladu s novým zákonem o zaměstnanosti jsou úřady práce počínaje 1.5.2004 povinny vést evidenci občanů EU/EHP + Švýcarska (dále jen EU), včetně ostatních cizinců. Do 1. 10. 2004, tj. účinnosti nového zákona o zaměstnanosti, mohli zaměstnavatelé poskytovat úřadu práce údaje o nástupu do zaměstnání v případě občana EU nebo cizince, u něhož se nevyžaduje povolení k zaměstnání, a rovněž o ukončení zaměstnání, na základě dobrovolnosti.

Občané EU a jejich rodinní příslušníci mají v ČR volný přístup na trh práce. Zaměstnavatel nebo právnická nebo fyzická osoba, ke které jsou občané EU a jejich rodinní příslušníci svým zaměstnavatelem vysláni nebo je zaměstnává, je však

⁴ Ekonomické subjekty podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci (v odvětví finančního zprostředkování bez ohledu na počet zaměstnanců) a všechny organizace nepodnikatelské sféry.

povinen nejpozději v den nástupu těchto osob k výkonu práce písemně informovat o této skutečnosti ÚP příslušný podle místa výkonu práce.

Při ukončení zaměstnání jsou zaměstnavatel nebo právnická nebo fyzická osoba povinni tuto skutečnost oznámit příslušnému ÚP nejpozději do 10 kalendářních dnů od skončení zaměstnání nebo vyslání.

Ostatní cizinci mohou vykonávat práci na území ČR za předpokladu, že obdrželi povolení k zaměstnání a povolení k pobytu, pokud zákon o zaměstnanosti, nestanovuje jinak.

K 30. 6. 2005 bylo v ČR zaměstnáno celkem 133 786 cizích státních příslušníků. Z tohoto počtu bylo zaměstnáno na základě platného povolení k zaměstnávání 48 581 cizinců, dále 1 697 cizinců bez povinnosti pracovního povolení a 83 508 občanů EU včetně jejich rodinných příslušníků.

Podle klasifikace zaměstnání byla nejpočetnější skupina cizích státních příslušníků zaměstnána v 7. třídě KZAM - řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (téměř 34 %), dále v 9. třídě - pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (více než 23 % Podle OKEČ zaměstnavatele, bylo nejvíce zahraničních pracovníků ve zpracovatelském průmyslu 36 % a ve stavebnictví 23 %. Nejvíce osob bylo ve věkové skupině 25 – 39 let, více než 47 %, a dále ve skupině 40 – 54 let, téměř 28 %.

V ČR pracují **cizinci rovněž jako podnikatelé** na základě živnostenského oprávnění. 30. 6. 2005 činil počet **cizinců - podnikatelů** 61 656, proti stejnému období roku 2004 se snížil o 1 113 osob. Vydávání živnostenských oprávnění je v kompetenci MPO.

2. Sektorová a odvětvová struktura zaměstnanosti

Zaměstnanost v 1. pololetí 2005 **poklesla pouze v primárním sektoru. V tomto sektoru činila absolutně 191,6 tisíc osob.** Nejvyšší absolutní pokles byl zaznamenán ve Středočeském kraji a Jihomoravském kraji. **Podíl primárního sektoru** na celkové zaměstnanosti **poklesl na 4,1 %.**

V sekundárním sektoru (průmysl, vč. stavebnictví) **vzrostla zaměstnanost na 1 862,1 tisíc osob. Podíl** tohoto sektoru **se zvýšil na 39,4 %.**

Na celkovém zvýšení zaměstnanosti sekundárního sektoru se podílelo především **stavebnictví**, které **zaznamenalo** v hodnoceném období **zvýšení** o 30,5

tisíc osob **na celkových 456,0 tisíc osob. Podíl stavebnictví** na celkové zaměstnanosti **se zvýšil na 9,6 %**. Příznivý vývoj stavební výroby je ovlivněný především pracemi na velkých stavbách inženýrského a pozemního stavitelství, distribučních, logistických a administrativních center a dále rozvojem bytové výstavby. K nárůstu zaměstnanosti ve stavebnictví došlo v jedenácti krajích (mimo Karlovarského, Pardubického a Jihomoravského kraje). Nejvyšší nárůst byl sledován v Praze.

Sektorová struktura zaměstnanosti

tab. č. 9

	2004		2005		Rozdíl 05 - 04	Index 05 / 04
	1. pololetí		1. pololetí			
	tisíc	%	tisíc	%		
CELKEM	4 688,2	100,0	4 727,6	100,0	39,4	100,8
I. sektor	201,6	4,3	191,6	4,1	-10,0	95,0
II. sektor	1 831,0	39,1	1 862,1	39,4	31,1	101,7
<i>v tom: průmysl</i>	1 405,5	30,0	1 406,1	29,8	0,6	100,0
<i>stavebnictví</i>	425,5	9,1	456,0	9,6	30,5	107,2
III. sektor *)	2 655,6	56,6	2 673,9	56,5	18,3	100,7

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

*) vč. nezjištěné sektorové příslušnosti

Průmysl zaznamenal jako celek ve sledovaném období **minimální nárůst o 0,6 tisíce osob**. Průmyslové podniky vytváří vyšší objem produkce bez zvyšování počtu zaměstnanců. Tento trend je důsledkem restrukturalizace průmyslu, vstupu nových vlastníků, často zahraničních a rychlého růstu produktivity práce. **Podíl průmyslu** na celkové zaměstnanosti **poklesl na 29,8 %**.

Minimální nárůst zaměstnanosti v průmyslu byl výsledkem nárůstu zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu (o 10,7 tisíc osob), malého nárůstu ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody (o 0,8 tisíc osob) a úbytku zaměstnanosti v kategorii těžby nerostných surovin celkem (o 11,0 tisíc osob).

Na nárůstu zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu se nejvíce podílel nárůst ve výrobě elektrických strojů a přístrojů (o 12,9 tisíc osob) a dále ve výrobě kovových konstrukcí a kovodělných výrobků kromě výroby strojů a zařízení (o 10,0 tisíc osob). Nejvyšší úbytek v tomto odvětví byl zaznamenán ve výrobě potravin a nápojů (o 8,8 tisíc) a ve výrobě kovů a kovových výrobků (o 8,1 tisíc).

Z regionálního hlediska byl největší nárůst sledován v Plzeňském kraji (o 9,9 tisíc osob), ve Středočeském kraji (o 9,6 tisíc osob) a Karlovarském kraji (o 8,8 tisíc

osob). K největšímu poklesu zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu došlo v Moravskoslezském kraji (o 9,3 tisíc osob) a v Praze (o 8,6 tisíc osob).

V terciárním sektoru (služby) zaměstnanost vzrostla na 2 673,9 tisíc osob, (vč. nezjištěno). **Podíl** sektoru na celkové zaměstnanosti poklesl na **56,5 %**.

Zaměstnanost v jednotlivých odvětvích tohoto sektoru se vyvíjela protichůdně. K odvětvím terciárního sektoru, ve kterých došlo proti předchozímu roku **k významnému nárůstu zaměstnanosti**, patří **odvětví vzdělávání (o 13,4 tisíc osob), zdravotnictví, veterinární a sociální činnost (o 11,8 tisíc osob)**, a to především nárůstem zaměstnanosti ve **skupině zdravotnictví**. Naopak, **největší meziroční pokles** počtu zaměstnaných byl v odvětví maloobchod, opravy spotřebního zboží (o 10,0 tisíc osob), pozemní doprava a potrubní doprava (o 6,7 tisíc) a zpracování dat a související činnosti (o 6,4 tisíc). Z regionálního hlediska byl v odvětví **vzdělávání nejvyšší nárůst v Praze**, a to především ve skupině předškolní výchova, základní školství a vysoké školství. Nejvyšší nárůst ve skupině zdravotnictví byl v kraji Jihomoravském.

Podrobněji je sektorová a odvětvová struktura podle krajů uvedena v příloze č. 1b.

3. Vzdělanostní struktura zaměstnanosti

Struktura obyvatelstva České republiky staršího 15 let se vyznačuje vysokým podílem osob se středním vzděláním (bez maturity a s maturitou) a nižším podílem osob se základním a vysokoškolským vzděláním.

Vzdělanostní struktura obyvatelstva a zaměstnaných

tab. č. 10

	Obyvatelstvo 15+				Zaměstnaní			
	2004	2005	Rozdíl 05 - 04	Index 05 / 04	2004	2005	Rozdíl 05 - 04	Index 05 / 04
	1. pololetí				1. pololetí			
	v tisících		v tisících					
Celkem	8 664,5	8 698,7	34,2	100,4	4 688,2	4 727,6	39,4	100,8
z toho:								
základní vč. bez vzděl.	1 836,1	1 783,1	-53,0	97,1	300,5	270,9	-29,6	90,1
střední bez maturity	3 328,0	3 274,6	-53,6	98,4	2 037,5	2 014,8	-22,8	98,9
střední s maturitou	2 643,1	2 744,3	101,2	103,8	1 692,0	1 753,5	61,5	103,6
vysokoškolské	855,9	895,7	39,8	104,6	657,3	688,5	31,1	104,7

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Mezi zaměstnanými byl zaznamenán nárůst u osob se středním vzděláním s maturitou (o 61,5 tisíc) a osob s **vysokoškolským vzděláním** (o 31,1 tisíc) ostatní kategorie poklesly. **Počet osob se středním vzděláním bez maturity** poklesl o 22,8 tisíc, počet **osob se základním vzděláním** poklesl o 29,6 tisíc. Tyto změny v zaměstnanosti odrážejí spíše změny vzdělanostní struktury obyvatelstva v souvislosti s demografickými změnami, než změny bezprostředně souvisejícími s vývojem na trhu práce.

4. Insolvence

S účinností od 1. července 2000 je v platnosti zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, podle něhož mají zaměstnanci v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem právo na uspokojení splatných mzdových nároků nevyplacených jim jejich zaměstnavatelem, který je v platební neschopnosti. Tyto splatné mzdové nároky jsou těmto zaměstnancům vypláceny prostřednictvím úřadů práce.

V 1. pololetí 2005 vyřídily úřady práce ve smyslu tohoto zákona **žádosti 3127 zaměstnanců z 227 firem oproti 3 250 vyřízeným žádostem z 236 firem v 1. pololetí 2004** (tj. pokles vyřízených žádostí o 3,8 %, pokles počtu firem o 3,8%).

Ze státního rozpočtu se k 30. červnu 2005 vyplatilo žadatelům, jejichž žádosti o uspokojení splatných mzdových nároků nevyplacených jim jejich zaměstnavatelem byly vyřízeny, **85 013 tisíc Kč oproti 64 222 tisíc Kč v 1. pololetí 2004**. To znamená, že v I. pololetí roku 2005 se ve finančním objemu přiznalo **o 20 791 tisíc Kč** více než v 1. pololetí 2004 (tj. nárůst o 32,4 %). **Průměrná výše mzdových nároků vyplacených jednomu žadateli byla 27 187 Kč**. V prvním pololetí 2005 tedy **průměrná výše vyplacených mzdových nároků** jednomu žadateli **vzrostla oproti 1. pololetí 2004 o 7 426 Kč** (tj. o 37,6 %), z 19 761 Kč na 27 187 Kč. Do výše objemu prostředků se promítá počet žádostí vyřizovaných na základě shodně prokázaných údajů (podle § 8 zákona č. 118/2000 Sb.), nárůst průměrné mzdy v národním hospodářství, nárůst minimální mzdy a také doba, za kterou mzdový nárok vzniká (1 - 3 měsíce). Současně je průměrný objem prostředků ovlivňován úrovní odměňování zaměstnanců u jednotlivých zaměstnavatelů.

Průměrný počet vyřízených žádostí činil 521 za měsíc (v 1. pololetí 2004 to

bylo 542 žádostí za měsíc). **Průměrný objem finančních prostředků** za 1 měsíc činil **14 169 tisíc Kč** (v 1. pololetí 2004 představoval průměrný objem finančních prostředků za 1 měsíc 10 704 tisíc Kč).

Nejvíce finančních prostředků bylo v I. pololetí roku 2005 vyplaceno zaměstnancům z firem uvedených v následující tabulce.

tab. č. 11

Název firmy	Úřad práce	Vyplacené fin. prostředky (v tis. Kč)	Počet vyřízených žádostí
LITES a.s.	Liberec	14 748,6	299
CHEMOPHARMA a.s.	Hl.m.Praha	10 889,6	310
AUTOTEPAS s.r.o.	Hl.m.Praha	8 269,1	131
Polsterworld Collection s.r.o.	Domažlice	5 636,3	120
LITES a.s.	Třebíč	3 601,7	73

Z celkového počtu vyřízených žádostí v 1. pololetí 2005 připadlo nejvíce na tyto úřady práce: Praha hl. m. 731, Brno-město 459, Liberec 307, Olomouc 222, Vsetín 166 vyřízených žádostí.

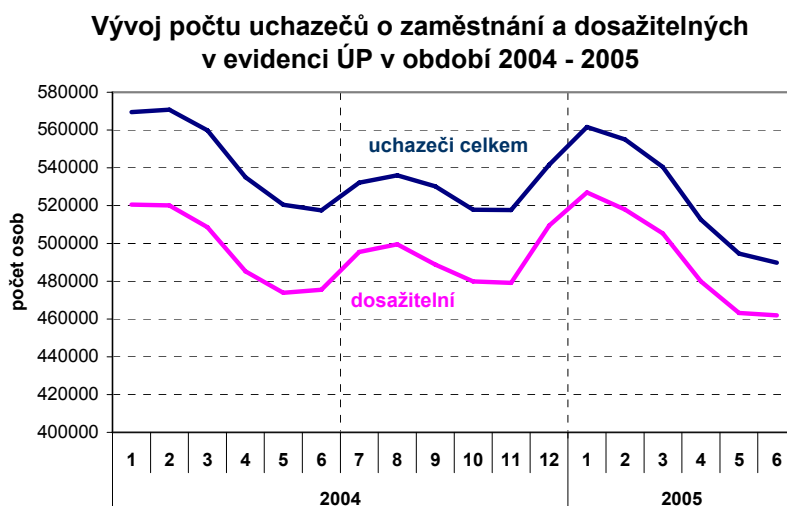
III. Nezaměstnanost

1. Vývoj nezaměstnanosti v 1. pololetí 2005

Vývoj nezaměstnanosti byl v 1. pololetí 2005 stejně jako v předcházejících letech ovlivněn sezónními faktory. Nejvyšší počet nezaměstnaných byl již tradičně zaznamenán v lednu, ovšem oproti lednu 2004 se jejich počet snížil. Meziroční pokles počtu uchazečů v evidenci ÚP se v dalších měsících 1. pololetí roku 2005 dále prohluboval, tzn., že jejich počet se až do června 2005 postupně snižoval.

Počet **uchazečů o zaměstnání k 30. 6. 2005** činil **489,7 tisíc**, tj. o 5,4 % méně než před rokem (517,5 tisíc). Průměrný počet nezaměstnaných v 1. pololetí 2005 činil 530,0 tisíc, ve stejném období minulého roku 547,6 tisíc.

graf č. 1

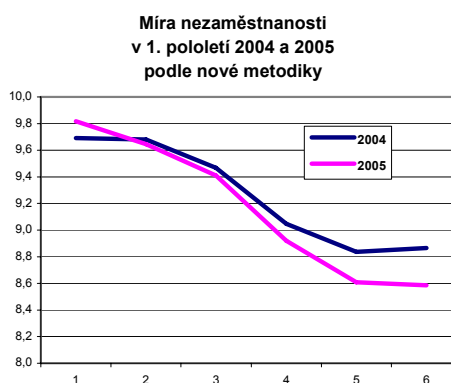
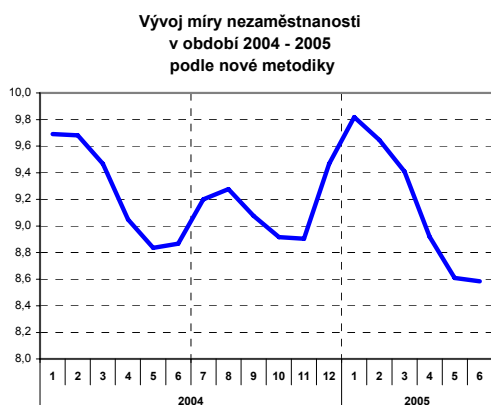
Počet **dosažitelných** uchazečů o zaměstnání stejně jako celkový počet uchazečů v průběhu 1. pololetí 2005 postupně klesal, ovšem v meziročním porovnání se jejich počet v lednu 2005 zvýšil (na rozdíl od celkového počtu uchazečů). Tento nárůst lze vysvětlit především zrušením základní vojenské a civilní služby ke konci roku 2004 (původní zákon č. 1/1991, Sb. o zaměstnanosti, umožňoval setrvání v evidenci uchazečů o zaměstnání – v kategorii nedosažitelných - i těm uchazečům, kteří odešli na základní vojenskou nebo civilní službu. Po jejím zrušení, pokud si nenašli zaměstnání, nejsou již klasifikováni jako nedosažitelní, ale jsou zahrnuti do skupiny dosažitelných).

K **30. 6. 2005** činil **podíl dosažitelných** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání **94,3 %**.

Rovněž míra nezaměstnanosti po celé sledované období meziměsíčně i meziročně klesala (kromě ledna 2005, kdy byl zaznamenán nárůst). Pokles míry nezaměstnanosti byl strmější než v 1. pololetí 2004, meziroční poklesy se tedy neustále zvyšovaly, k **30. 6. 2005** byla vykázána **míra nezaměstnanosti** (podle nové metodiky) **8,6 %**, což je o 0,3 p. b. méně než před rokem (8,9 % k 30. 6. 2004). Průměrná míra nezaměstnanosti v 1. pololetí 2005 byla ovšem jen nepatrně nižší (9,2 %) než v 1. pololetí 2004 (9,3 %).

graf č. 2

graf č. 3

K pozitivnímu vývoji míry nezaměstnanosti v 1. pololetí 2005 v porovnání se stejným obdobím minulého roku přispěly i **dobré ekonomické podmínky**. V 1. pololetí 2005 pokračoval ekonomický růst, v 1. čtvrtletí vzrostl HDP o 4,7 %, ve 2. čtvrtletí dokonce o 5,1 %, což je nejvíce od roku 1996. Česká republika se tak stala společně se Slovenskem nejrychleji rostoucí ekonomikou ve střední Evropě. Hlavním tahounem ekonomického růstu je zahraniční obchod, nikoliv domácí poptávka, nehrozí tak riziko zvýšení inflace nebo zhoršení obchodní bilance, jak tomu bylo v letech 1996 a 1997. Ke zlepšování obchodní bilance dochází v důsledku mohutné investiční aktivity v předešlých letech, kdy si podniky rozšiřovaly své výrobní kapacity. Přebytek zahraničního obchodu se zvyšuje i přes útlum ekonomiky v západní Evropě, což svědčí o rostoucí konkurenceschopnosti české ekonomiky na zahraničních trzích. K poklesu nezaměstnanosti přispělo i **působení legislativních opatření** obsažených v novém zákoně o zaměstnanosti s účinností od 1. října 2004.

Uchazeči o zaměstnání, volná místa a míra registrované nezaměstnanosti

tab. č. 12

	31.12. 2004	31.1. 2005	28.2. 2005	31.3. 2005	30.4. 2005	31.5. 2005	30.6. 2005	1.pol.2005 průměr
Uchazeči o zaměstnání (v tis.)	541,7	561,7	555,0	540,5	512,6	494,6	489,7	530,0
z toho - ženy	276,3	281,0	277,0	271,2	264,1	259,7	260,4	270,2
- muži	265,4	280,7	278,0	269,3	248,5	234,9	229,3	259,8
- ženy (v %)	51,0	50,0	49,9	50,2	51,5	52,5	53,2	51,0
- muži (v %)	49,0	50,0	50,1	49,8	48,5	47,5	46,8	49,0
- dosažitelní	509,5	527,0	517,9	505,2	479,8	463,2	461,9	496,5
- ženy	256,6	260,6	255,3	250,8	245,0	241,5	244,5	250,6
- muži	252,9	266,4	262,6	254,4	234,8	221,7	217,4	245,8
Pobírající Pvn (v tis.)	143,2	163,9	162,9	154,7	139,5	130,6	129,0	147,9
z toho – ženy	73,0	78,0	76,6	73,1	70,0	68,4	69,4	72,9
- muži	70,2	85,9	86,3	81,6	69,5	62,2	59,6	75,1
Pobírající Pvn na celkovém počtu uchaz. (v %)	26,4	29,2	29,3	28,6	27,2	26,4	26,3	27,9
- ženy (v %)	26,4	27,8	27,7	26,9	26,5	26,3	26,6	27,0
- muži (v %)	26,4	30,6	31,0	30,3	28,0	26,5	26,0	28,9
Průměrná výše Pvn (v Kč) *	4 002	-	-	4 034	-	-	4 219	4 221
z toho – ženy	3 594	-	-	3 629	-	-	3 718	3 672
- muži	4 425	-	-	4 396	-	-	4 802	4 567
Volná pracovní místa (tis. míst)	51,2	54,2	56,0	55,9	55,9	57,2	57,0	55,5
Počet uchazečů na 1 VPM	10,6	10,4	9,9	9,7	9,2	8,7	8,6	9,5
Míra nezaměstnanosti (v %)	9,5	9,8	9,6	9,4	8,9	8,6	8,6	9,2
z toho – ženy	10,9	11,1	10,9	10,7	10,4	10,3	10,4	10,7
- muži	8,3	8,8	8,7	8,4	7,7	7,3	7,2	8,1

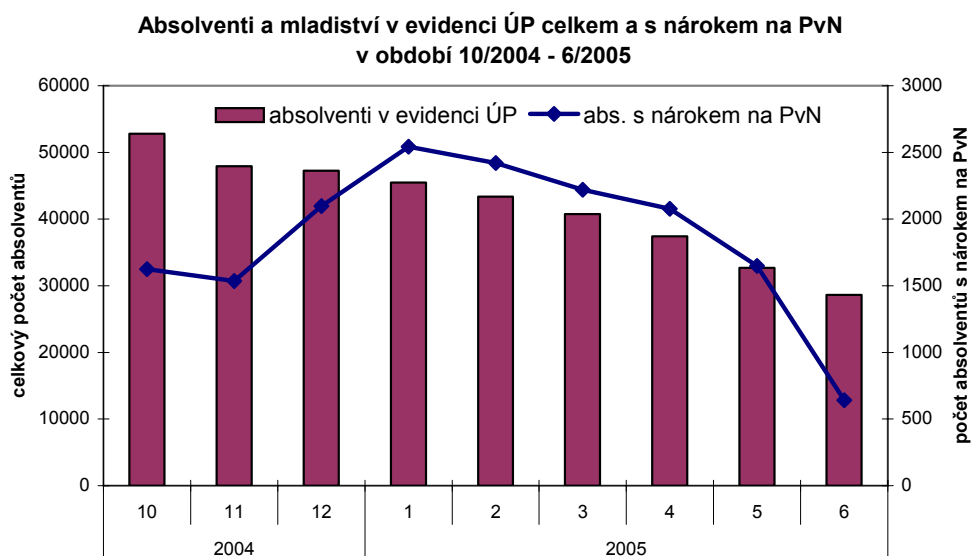
^{*) sleduje se čtvrtletně}

V průběhu 1. pololetí 2005 se s poklesem absolutního počtu uchazečů o zaměstnání snižoval též počet a s výjimkou února i podíl **uchazečů o zaměstnání pobírajících podporu v nezaměstnanosti** (dále jen Pvn).

Jejich počet se snížil i v červnu, kdy v předcházejících letech docházelo obvykle k nárůstu počtu uchazečů s Pvn. Do evidence ÚP přichází v červnu větší počet **nových** uchazečů o zaměstnání, zejména absolventů škol. Tito uchazeči o zaměstnání patřili dříve do kategorie, jimž náleží Pvn vzhledem k tomu, že se jim doba studia (přípravy pro povolání) započítávala jako náhradní doba zaměstnání. Od 1.10.2004 již má nárok na Pvn pouze ten, kdo má odpracováno (nebo má náhradní doby) minimálně 12 měsíců v posledních 3 letech, proto v červnu 2005

nevzrostl počet absolventů škol s nárokem na Pvn, naopak se jejich počet v červnu výrazně snížil (viz graf č. 4).

graf č. 4

Průměrný podíl uchazečů s nárokem na Pvn v 1. pololetí 2005 činil **27,9 %**, oproti 1. pololetí 2004 (v 1. pololetí 2004 - 33,7 %) je výrazně nižší, především v důsledku již zmiňované úpravy podmínek pro přiznání nároku na Pvn.

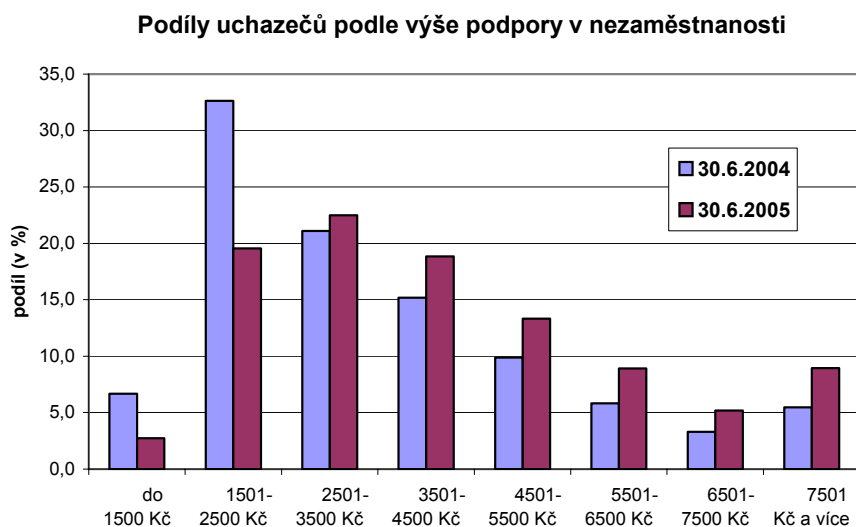
Průměrná výše Pvn v 1. pololetí 2005 **vzrostla** z 3 486 Kč v 1. pololetí 2004 **na 4118 Kč v 1. pololetí 2005** (v 1. čtvrtletí tohoto roku na 4 034 Kč a ve 2. čtvrtletí dále vzrostla na 4 219 Kč, zatímco v roce 2004 představovala v 1. čtvrtletí 3 480 Kč a ve 2. čtvrtletí 3 492 Kč).

Částka **životního minima (ŽM)** jednotlivého občana staršího 26 let se s účinností od 1.1.2005 zvýšila z 4100 na **4300 Kč**. Zvýšila se tak **výše Pvn osob bez prokazatelných příjmů** (výše jejich Pvn se odvozuje od částky ŽM jednotlivého občana staršího 26 let), jako i **horní hranice Pvn** (je omezena 2,5-násobkem tohoto ŽM, tj. 10 750 Kč a v případě, že se jedná o uchazeče zařazeného do rekvalifikace, 2,8-násobkem tohoto ŽM, tj. 12 040 Kč).

Zatímco k 30. 6. 2004 **pobíralo Pvn na úrovni obou horních hranic 2 715** uchazečů o zaměstnání (z toho 761 žen, tj. 28,0 %), k **30. 6. 2005** to bylo **2 661 uchazečů** (z toho 732 žen, tj. 27,5 %), kteří ale představují pouze 2,1 % všech uchazečů pobírajících Pvn (k 30. 6. 2004 - 1,7 %).

Průměrnou výši PvN v 1. pololetí 2005 tak ovlivnil jak vývoj mezd (vyšší rozhodující příjmy osob přicházejících do evidence ÚP), tak i zvýšení ŽM, a s tím též související mírný nárůst podílu osob s PvN na horní hranici této podpory. Úroveň PvN je vyšší také vzhledem k úbytku počtu absolventů evidovaných na ÚP, jako uchazečů s minimální podporou v nezaměstnanosti.

graf č. 5

Průměrná výše PvN je u žen (příloha č. 8) **výrazně nižší** (3 672 Kč) než u mužů (4 567 Kč), což je dáno především rozdíly v příjmech mezi muži a ženami.

Podprůměrnou podporu v nezaměstnanosti pobíralo k **30. 6. 2005** cca **58,2 %** uchazečů o zaměstnání, což je méně než před rokem, kdy tento podíl činil cca 60,4 %.

Rozdělení uchazečů podle výše podpory v nezaměstnanosti

tab. č. 13

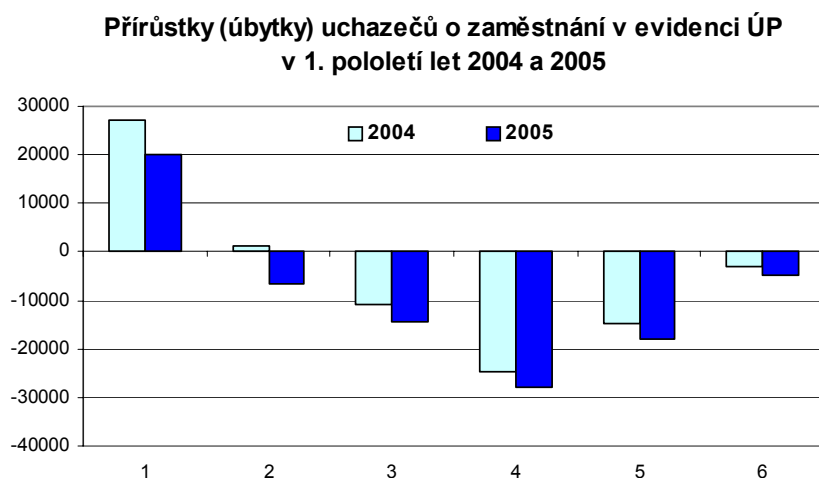
	k 30. 6. 2004		k 30. 6. 2005		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	absolutní	relativní v %
Uchazeči s PvN	164,0	100,0	129,0	100,0	-35,0	-21,4
z toho:						
do 1500 Kč	10,9	6,6	3,5	2,7	-7,4	-67,6
1501 - 2500 Kč	53,5	32,6	25,2	19,5	-28,3	-52,9
2501 - 3500 Kč	34,6	21,1	29,0	22,5	-5,6	-16,1
3501 - 4500 Kč	24,9	15,2	24,3	18,8	-0,6	-2,3
4501 - 5500 Kč	16,2	9,9	17,2	13,3	1,0	6,2
5501 - 6500 Kč	9,5	5,8	11,5	8,9	2,0	20,9
6501 - 7500 Kč	5,4	3,3	6,7	5,2	1,3	23,8
7501 Kč a více	9,0	5,5	11,5	9,0	2,6	28,6

Ve druhém pololetí 2005 lze očekávat zvýšení počtu i podílu osob, kterým bude Pvn vypláceno, a to v důsledku obvykle vyššího nárůstu počtu nově evidovaných uchazečů ve 4. čtvrtletí.

2. Toky nezaměstnanosti

Vývoj počtu **nově hlášených a vyřazených**, a tím i přírůstků a úbytků uchazečů v evidenci ÚP, má sezónní charakter (viz graf č. 6). Z grafu je patrné, že v jednotlivých měsících 1. pololetí 2005 bylo méně nově hlášených a více vyřazených než v 1. pololetí 2004.

graf č. 6

V 1. pololetí 2005 se nově přihlásilo na ÚP celkem 303,0 tisíc osob, což je o 23 tisíc méně než v 1. pololetí roku 2004. Větší úbytek byl zaznamenán u nově hlášených žen (bylo jich nově hlášeno v evidenci o 8,9 % méně než ve stejném období minulého roku, mužů bylo nově hlášeno o 5,5 % méně).

Počet **vyřazených** z evidence ÚP v 1. pololetí 2005 **mírně meziročně vzrostl** (o 4,0 tisíc, tj. o 1,1 %). V 1. čtvrtletí 2005 byl jejich počet na stejné úrovni jako v roce 2004, až ve 2. čtvrtletí 2005 bylo vyřazeno více uchazečů o zaměstnání.

Oproti 1. pololetí 2004 se zvýšil počet vyřazených zejména z důvodu **maření spolupráce s ÚP**, vyřazených z důvodu **umístění do zaměstnání** (umístění ÚP a umístění jinak) meziročně ubylo (o 9,4 tisíc, tj. o 3,6 %).

Podíl umístěných do zaměstnání na celkovém počtu vyřazených se **meziročně snížil**, a to z 74,3 % v 1. pololetí 2004 na **70,8 %** v 1. pololetí 2005.

Toky evidované nezaměstnanosti (v tis. osob)

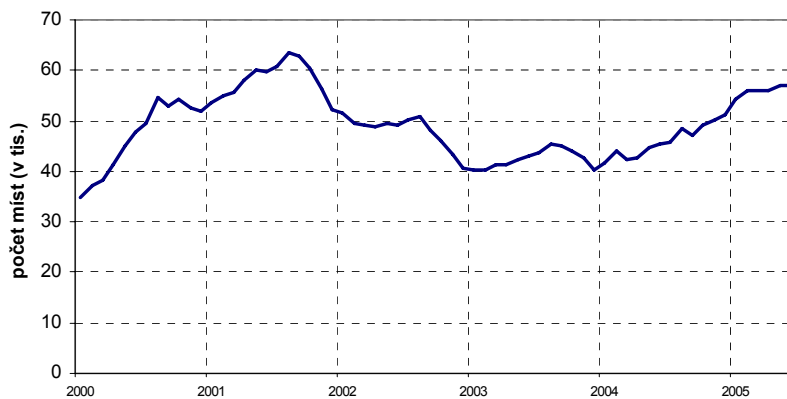
tab. č. 14

	I. pololetí 2004			I. pololetí 2005		
	Celkem	I.Q	II.Q	Celkem	I.Q	II.Q
nově evidovaní	326,0	181,2	144,8	303,0	162,7	140,3
z toho ženy	150,7	80,3	70,4	137,3	70,4	66,9
muži	175,3	100,9	74,4	165,7	92,3	73,4
vyřazení celkem	350,9	163,8	187,1	354,9	163,9	191,0
z toho:						
umístění ÚP	65,2	29,8	35,4	59,5	27,9	31,6
umístění jinak	195,4	92,1	103,3	191,7	88,5	103,1
vyřazení pro nespolupráci	30,1	13,5	16,6	41,7	18,6	23,1
vyřazení – ženy	154,8	76,7	78,1	153,1	75,4	77,7
z toho:						
umístěné ÚP	28,5	13,8	14,7	26,5	13,2	13,3
umístěné jinak	86,3	43,2	43,1	82,5	41,3	41,2
vyřazené pro nespolupráci	7,9	3,8	4,1	11,7	5,2	6,5
vyřazení – muži	196,1	87,1	109,0	201,8	88,5	113,3
z toho:						
umístění ÚP	36,7	16,0	20,7	33,0	14,7	18,3
umístění jinak	109,1	48,9	60,2	109,2	47,3	61,9
vyřazení pro nespolupráci	22,2	9,7	12,5	30,0	13,3	16,7

Počet **volných pracovních míst (VPM)** hlášených na úřadech práce byl v jednotlivých měsících 1. pololetí 2005 vyšší než v 1. pololetí 2004. Průměrný měsíční stav volných míst hlášených na ÚP tak v 1. pololetí 2005 činil 55,5 tisíc, což je o 12 tisíc více než ve stejném období minulého roku (1. pololetí 2004 - 43,0 tisíc).

graf č. 7

**Vývoj počtu volných pracovních míst (v tis.)
v období 2000 - 2005**

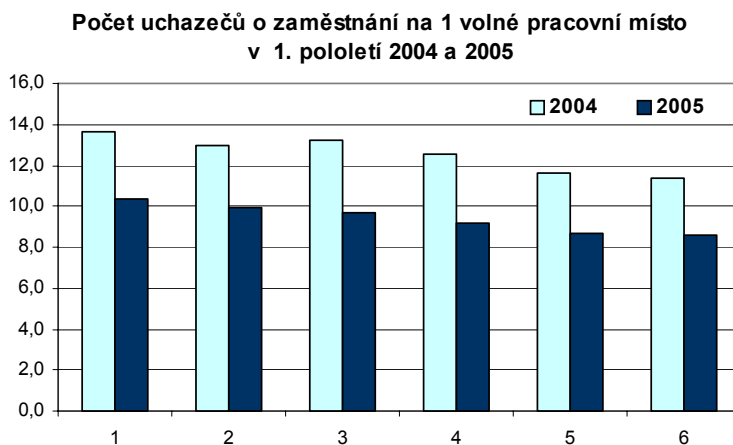
Tendence ve vývoji volných pracovních míst v 1. pololetí 2005 byla podobná jako v 1. pololetí 2004, dále pokračoval pozvolný nárůst počtu VPM (viz graf č. 7). Tento pozitivní vývoj počtu volných míst, který trvá již od začátku roku 2004, vychází zejména ze stále se zlepšující ekonomické situace.

Kromě těchto stavových údajů ke konci jednotlivých měsíců sledovaného období je důležité sledovat i údaje vypovídající o **intenzitě tvorby a obsazování volných míst**. V průběhu 1. pololetí 2005 zaměstnavatelé nahlásili na ÚP 129,9 tisíc volných nových nebo uvolněných míst (což je o 19,8 % méně než před rokem), na druhé straně 52,5 tisíc z nahlášených míst bylo obsazeno uchazeči o zaměstnání (tj. o 14,4 % více než v 1. pololetí 2004) a 73,3 tisíc původně nahlášených míst bylo na ÚP zrušeno - zaměstnavatelé je mezitím obsadili (tj. o 9,6 % více než před rokem).

Ve **struktuře volných míst** i nadále výrazně převažovala místa určená pro dělnické profese, především pro kvalifikované řemeslníky – 46,9 %, nekvalifikované a pomocné dělníky 21,7 % a provozní pracovníky ve službách a obchodě 8,7 %. Ostatní místa byla určena pro administrativní, technické, zdravotnické, pedagogické pracovníky a pracovníky ve vědě a výzkumu – celkem 22,3 %.

Počet **uchazečů o zaměstnání** připadajících **na 1 volné pracovní místo** (tabulka č. 12) po celé 1. pololetí 2005 postupně mírně klesal, a to z hodnoty 10,4 v lednu na 8,6 v červnu. Průměrná hodnota tohoto ukazatele tak v 1. pololetí 2005 činila 9,5 uchazeče na 1 VPM, což je o 3,2 uchazeče na 1 VPM méně než ve stejném období minulého roku (12,7).

graf č. 8

Tento ukazatel se v průběhu celého pololetí pohyboval na nižší úrovni než v předchozím pololetí – viz graf č. 8.

Když srovnáváme počty umístěných uchazečů (pomocí ÚP nebo jinak) s počty volných pracovních míst v evidenci ÚP, je nesporné, že na volném trhu práce je vyšší nabídka pracovních příležitostí než nabízejí úřady práce. Počty evidovaných VPM podle odhadů pokrývají cca 30 – 50 % skutečně volných míst.

3. Struktura uchazečů o zaměstnání

Z hlediska zaměstnatelnosti jsou ohroženými skupinami na trhu práce občané s různými handicapy nebo i s jejich kumulací, především občané s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace, se zdravotním postižením, ženy s malými dětmi, starší osoby, mladí lidé. V případě kumulace handicapů jsou to např. mladiství s nízkou úrovní kvalifikace, zdravotně postižení s nízkou kvalifikací nebo s kvalifikací již neupotřebitelnou. Tyto skupiny jsou při současné poptávce po pracovní síle prakticky nezaměstnatelné. Navíc současná relace pracovních příjmů a sociálních příjmů (sociálních dávek), v případě kategorie lidí s nízkou kvalifikací (a tudíž s potenciálně nižším pracovním příjmem), nemotivuje tyto osoby k práci. Tento fakt se ještě stupňuje v případě, že by uchazeč za prací dojížděl (výdaje na dopravu, ztráta času).

Uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením (ZP)

Počet **uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením** v 1. pololetí 2005 vzrostl. Zatímco v červnu 2004 bylo v evidenci úřadů práce 72,3 tisíc osob se ZP, jejich počet **ke konci června 2005 činil 74,3 tisíc, tj. nárůst o 2,8 %**.

Z dlouhodobého hlediska se počet uchazečů o zaměstnání se ZP neustále zvyšuje. Jejich průměrný **podíl** na celkové nezaměstnanosti se tak zvýšil z 13,4 % na **14,2 %**.

Počet **volných míst pro osoby se ZP** v 1. pololetí 2005 byl ovšem (kromě ledna a února) meziročně nižší. Podíl míst pro občany se ZP představoval v průměru pouze 2,5 % všech hlášených míst (v 1. pololetí 2004 tento podíl činil 3,3 %).

Vzhledem k tomuto vývoji připadalo v 1. pololetí 2005 průměrně **54,1 uchazečů se ZP na jedno volné pracovní místo** určené pro tuto skupinu uchazečů, což je více než před rokem, kdy tento ukazatel činil 51,0. Ve srovnání s podílem celkového počtu uchazečů k celkovému počtu VPM je téměř 6-násobný.

Problémy s umístováním těchto uchazečů nadále přetrvávají i přes opatření přijímaná pro jejich zaměstnávání (podrobněji část Politika zaměstnanosti).

Věková struktura uchazečů o zaměstnání

Poklesem nezaměstnanosti se snížily absolutní počty uchazečů ve všech věkových skupinách kromě uchazečů nad 50 let.

Počet uchazečů **nad 50 let** meziročně vzrostl o 9,0 tisíc, rovněž jejich podíl na celkovém počtu uchazečů se meziročně zvýšil, k 30. 6. 2005 již nezaměstnaní starší 50 let tvoří celou čtvrtinu uchazečů o zaměstnání. Důvodem nezaměstnanosti této věkové skupiny je zejména **ztráta zaměstnání v období, kdy ještě nesplňují podmínky pro přiznání starobního důchodu, ale většina zaměstnavatelů již o ně nemá zájem** z důvodů nízké přizpůsobivosti změnám na trhu práce. Rostoucí podíl uchazečů této věkové kategorie souvisí zejména s každoročně se prodlužující věkovou hranicí pro odchod do starobního důchodu.

Naopak nejvyšší meziroční pokles byl zaznamenán u věkové skupiny **do 25 let**, a to jak celkového počtu uchazečů této věkové skupiny, tak jejich podílu. Pokles počtu uchazečů této věkové skupiny je částečně důsledkem demografického vývoje, souvisí také s lepšími podmínkami pro uplatnění mladých lidí na trhu práce v důsledku postupného zlepšování ekonomické situace v ČR, lepší adaptabilitou mladých lidí na měnící se podmínky a v neposlední řadě i s odebráním podpory v nezaměstnanosti absolventům škol.

Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku

tab. č. 15

	k 30. 6. 2004		k 30. 6. 2005		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	absolutní	relativní v %
Věková struktura	517,5	100,0	489,7	100,0	-27,8	-5,4
do 24 let	112,3	21,7	90,4	18,5	-21,9	-19,5
z toho mladiství *)	7,1	1,4	6,3	1,3	-0,8	-11,5
25 - 29 let	68,9	13,3	61,7	12,6	-7,3	-10,6
30 - 39 let	113,8	22,0	110,3	22,5	-3,5	-3,0
40 - 49 let	109,1	21,1	104,8	21,4	-4,4	-4,0
nad 50 let	113,4	21,9	122,5	25,0	9,1	8,0

*) do 18 let

Podíly mužů a žen z celkového počtu nezaměstnaných v jednotlivých věkových kategoriích zobrazuje (graf v příloze č. 9). Nejvyššího podílu (okolo 60 %)

mezi uchazeči v evidenci ÚP dosahují ženy ve věku 30 – 54 let, tzn. v době jejich nejvyšší ekonomické aktivity.

Vysoká **specifická míra nezaměstnanosti** věkové kategorie **do 25 let** – 19,0 % v červnu 2005, byla více než dvojnásobkem celkové míry nezaměstnanosti. Tento ukazatel nepochybně ovlivňuje vysoký absolutní počet uchazečů o zaměstnání této věkové skupiny. Vysoká míra nezaměstnanosti je však i důsledkem nízkého počtu ekonomicky aktivních mladých lidí (jsou ekonomicky neaktivní z důvodu studia či přípravy na povolání). Míra nezaměstnanosti je v tomto případě u žen vyšší (20,0 %). Rovněž u uchazečů ve věku **50 - 54 let** převyšuje specifická míra nezaměstnanosti (celková, žen i mužů) celkovou míru nezaměstnanosti a míra nezaměstnanosti žen (10,7 %) v tomto věku je vyšší než u mužů (7,4 %). Nadprůměrná míra nezaměstnanosti byla dále vykázána u žen ve věku **25 až 34 let** a u mužů ve věkové skupině **55 - 59 let**.

V ostatních věkových kategoriích se míra nezaměstnanosti (celková, mužů i žen) pohybuje pod celorepublikovým průměrem.

Nejnižší specifickou míru nezaměstnanosti vykazují ženy i muži v nejvyšších věkových kategoriích (nad 60 let). Tento relativně příznivý údaj je daný (na rozdíl od nejmladší věkové kategorie) jejich vysokým podílem mezi ekonomicky aktivními (zejména u mužů).

Ve věkových kohortách **nad 55 let** je míra nezaměstnanosti (vzhledem k dřívějšímu odchodu žen do důchodu) **u mužů vyšší než u žen**.

Meziročně došlo k **nárůstu specifické míry nezaměstnanosti osob starších 50 let** (kromě mužů ve věku 50-54 let). V ostatních věkových kategoriích se její hodnoty meziročně snížily.

Průměrný věk uchazečů o zaměstnání, který k 30. červnu 2004 činil 37,4 let, se k 30. 6. 2005 mírně zvýšil na **38,6 let**. U **žen** se průměrný věk výrazně neliší od průměrného věku uchazečů celkem, vzrostl z 37,6 na **38,5 let**.

Absolventi škol a mladiství

Mladí lidé, zejména **absolventi škol a mladiství po ukončení základní školy**, nacházejí obtížně uplatnění především z důvodu chybějících praktických dovedností. Nejrizikovější skupinou vstupující na trh práce jsou **mladiství** bez vzdělání, s neúplným nebo dokončeným základním vzděláním a praktickou školou, kde vedle praxe chybí i kvalifikace.

K **30. 6. 2005** bylo evidováno na ÚP **28,6 tisíc absolventů škol** všech stupňů vzdělání a **mladistvých** po ukončení základní školy (dále jen „absolventi“), tj. méně než před rokem (30. 6. 2004 - 38,4 tisíc). Jejich **podíl** na celkovém počtu nezaměstnaných se také meziročně snížil (ze 7,4 % na **5,8 %**).

Rovněž jejich **průměrný měsíční počet** dosahoval v 1. pololetí 2005 nižší hodnoty (39,6 tisíc) než v předchozím roce (49,7 tisíc). Meziroční rozdíly v jednotlivých měsících se pohybovaly průměrně na úrovni 10 tisíc. Nejvíce nezaměstnaných absolventů bylo evidováno v lednu (zejména v souvislosti se sezónním vývojem na trhu práce), a to 45,5 tis., v průběhu celého 1. pololetí pak jejich počty v evidenci ÚP postupně klesaly a nejméně nezaměstnaných absolventů bylo evidováno v červnu.

Průměrný podíl absolventů na celkovém počtu uchazečů v 1. pololetí 2005 představoval **7,5 %**.

Struktura uchazečů o zaměstnání a VPM podle dosaženého vzdělání

Nejpočetnější skupinou uchazečů o zaměstnání podle kvalifikace jsou vyučení (39,8 %) a dále osoby s neukončeným a základním vzděláním (31,8 %). Rovněž nejvyšší podíl nabízených volných míst je určen pro vyučené (42,3 %) a osoby se základním vzděláním (35,9 %).

Struktura uchazečů o zaměstnání podle kvalifikace

tab. č. 16

	k 30. 6. 2004		k 30. 6. 2005		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	absolutní	relativní v %
uchazeči - celkem	517,5	100,0	489,7	100,0	-27,8	-5,4
z toho:						
bez vzdělání	3,4	0,7	3,2	0,7	-0,1	-4,2
zákl. vzdělání	161,6	31,2	152,1	31,1	-9,5	-5,9
vyučen	204,3	39,5	195,0	39,8	-9,3	-4,5
středošk. bez mat.	16,6	3,2	15,7	3,2	-0,9	-5,6
vyučen s mat.	20,1	3,9	18,2	3,7	-2,0	-9,7
gymnázium	16,3	3,1	15,3	3,1	-1,0	-6,2
SOŠ s mat.	74,0	14,3	70,3	14,4	-3,7	-5,0
vyšší vzdělání	2,9	0,6	2,6	0,5	-0,3	-10,6
vysokoškolské	18,3	3,5	17,3	3,5	-1,1	-5,9

V **meziročním porovnání** byl zaznamenán pokles nezaměstnaných ve všech vzdělanostních kategoriích, a to jak v absolutním, tak i v relativním vyjádření. Nejvíce

se snížil počet uchazečů s vyšším odborným vzděláním a s neukončeným nebo základním vzděláním.

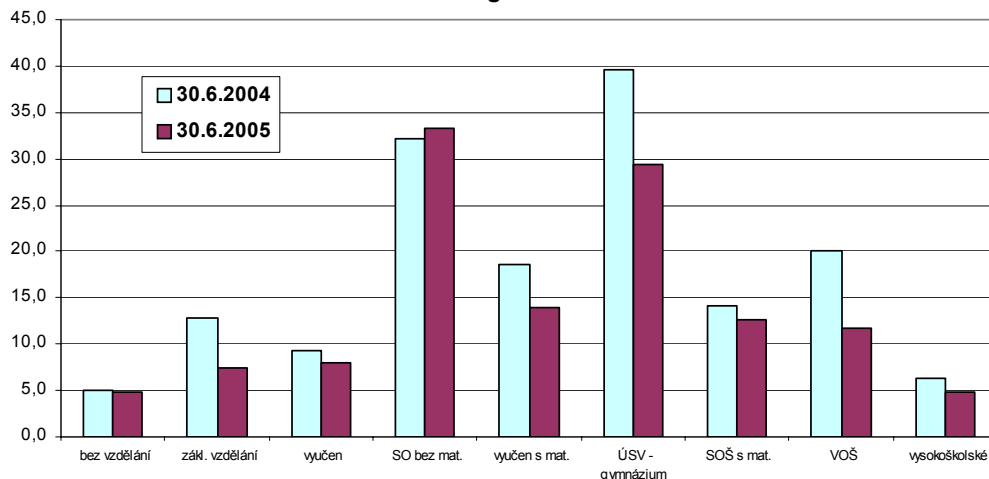
Výrazně vyšší podíl z celkového počtu uchazečů představují **ženy** po absolvování gymnázia (66,3 %), s vyšším odborným (65,1 %) a středoškolským vzděláním (64,2 %) (graf v příloze č. 9). Podíl žen meziročně vzrostl ve všech vzdělanostních kategoriích, nejvíce u vyučených s maturitou - oproti červnu 2004 se zvýšil jejich podíl o 3,4 p. b. Nejnižší podíl žen je mezi nezaměstnanými uchazeči s vysokoškolským vzděláním (44,7 %).

Specifické míry nezaměstnanosti uchazečů o zaměstnání (viz příloha č. 6) podle dosaženého vzdělání se vlivem poklesu celkové míry nezaměstnanosti snížily, a to ve všech vzdělanostních kategoriích kromě uchazečů se základním vzděláním.

Nejvyšší hodnoty dosahuje míra nezaměstnanosti v kategorii „základní vzdělání“, je 4-krát vyšší než celorepublikový průměr, přičemž u žen třikrát převyšuje celorepublikový průměr, u mužů v této vzdělanostní kategorii je míra nezaměstnanosti dokonce více než 5,3-krát vyšší, což souvisí s nižší ekonomickou aktivitou žen s nižším vzděláním v porovnání s ekonomickou aktivitou žen obecně. V dalších vzdělanostních kategoriích s vyšším stupněm vzdělání specifická míra klesá a u žen dosahuje vyšších hodnot než u mužů.

graf č. 9

Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo v jednotlivých vzdělanostních kategoriích v letech 2004 a 2005

Rozdíly mezi kvalifikační strukturou uchazečů o zaměstnání a kvalifikačními požadavky ze strany zaměstnavatelů vyjádřené **počtem uchazečů na 1 volné pracovní místo podle vzdělání** znázorňuje graf č. 9. I když tento ukazatel má v důsledku nárůstu VPM a poklesu uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP oproti 1. pololetí 2004 klesající tendenci, počty volných míst pro všechny kategorie jsou stále několikanásobně nižší než počty uchazečů.

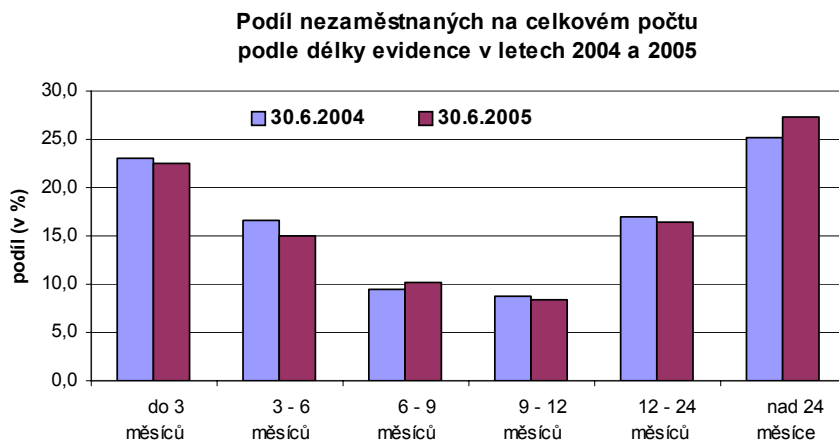
Nejvyšší meziroční pokles tohoto ukazatele byl zaznamenán v případě úplného všeobecného vzdělání, a to o 10,3 uchazeče na 1 volné místo (počet VPM vzrostl o 26,8 %, zatímco počet uchazečů v této vzdělanostní skupině meziročně poklesl o 6,2 %). Meziroční nárůst byl vykázan pouze u uchazečů se středoškolským vzděláním bez maturity.

Relativně nejpříznivější je poměr mezi počtem uchazečů a volnými místy pro uchazeče s vysokoškolským vzděláním (4,8 uchazeče na jedno volné pracovní místo) a pro uchazeče bez vzdělání (4,8). Nejhorší poměr byl zaznamenán u osob se středoškolským vzděláním bez maturity (33,4) a u osob se středním všeobecným vzděláním (29,4), u nichž ale došlo oproti minulému roku k výraznému poklesu (viz výše).

Struktura uchazečů podle délky nezaměstnanosti

Podíl uchazečů o zaměstnání v jednotlivých kategoriích podle délky nezaměstnanosti zobrazuje graf č. 10. Meziročně se zvýšil počet i podíl uchazečů v kategorii 6 - 9 měsíců a uchazečů, kteří jsou v evidenci déle než 24 měsíců.

graf č. 10

K 30. 6. 2005 bylo v evidenci ÚP 133,9 tisíc uchazečů patřící do kategorie „nad 24 měsíců“, což je v porovnání s červnem 2004 o 3,2 tisíc osob více. Tento nárůst měl také za následek výrazné prodloužení délky průběžné evidence (viz dále).

Počet uchazečů v ostatních kategoriích poklesl. Obdobně došlo ke změně relativního zastoupení těchto kategorií.

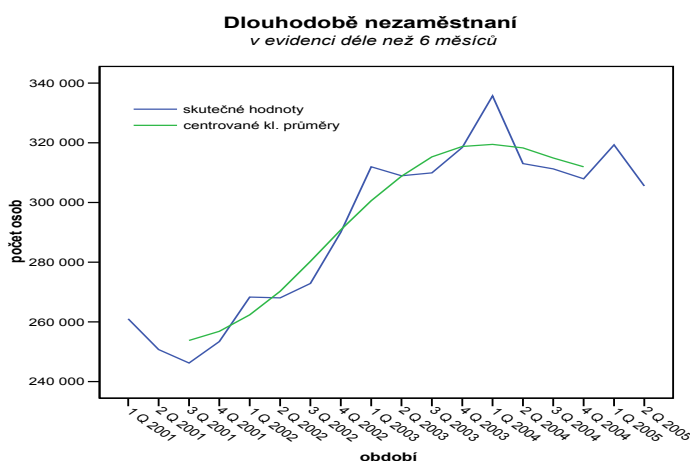
Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti

tab. č. 17

	k 30. 6. 2004		k 30. 6. 2005		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	absolutní	relativní v %
uchazeči - celkem	517,5	100,0	489,7	100,0	-27,8	-5,4
v tom:						
do 3 měsíců	119,0	23,0	110,6	22,6	-8,4	-7,1
3 - 6 měsíců	85,5	16,5	73,6	15,0	-11,9	-13,9
6 - 9 měsíců	49,2	9,5	50,2	10,3	1,0	2,0
9 - 12 měsíců	45,2	8,7	41,0	8,4	-4,2	-9,3
12 - 24 měsíců	87,9	17,0	80,4	16,4	-7,5	-8,5
nad 24 měsíců	130,7	25,3	133,9	27,3	3,2	2,4
nad 6 měsíců	313,0	60,5	305,5	62,4	-7,5	-2,4
nad 12 měsíců	218,6	42,3	214,3	43,7	-4,3	-2,0

Počet i podíl nezaměstnaných, kteří jsou v evidenci ÚP **déle než 12 měsíců** z dlouhodobého hlediska nepřetržitě roste, výjimkou byl přechodný pokles na konci roku 2001. V roce 2004 a v 1. pololetí 2005 se počet uchazečů této kategorie stabilizoval, jejich podíl ovšem dále rostl a **k 30. 6. 2005** činil **43,7 %**. Proto je tomuto problému věnována zvýšená pozornost (viz část III.).

graf č. 11

Do kategorie nezaměstnaných **déle než 6 měsíců** spadalo **k 30. 6. 2005** **62,4 %** uchazečů o zaměstnání (což představuje meziroční nárůst o 1,9 procentního

bodů), z dlouhodobého hlediska (tzn. od roku 2000) se jejich podíl pohybuje stabilně okolo hranice 60 %. Absolutně se jejich počet v 1. pololetí 2005 mírně snížil, v červnu došlo k meziročnímu poklesu o 7,5 tisíce na **305,5 tisíc** (absolutní počty nezaměstnaných déle než 6 měsíců viz graf č. 11).

Dlouhodobá nezaměstnanost je jak absolutně, tak i relativně vyšší v okresech s vyšší mírou nezaměstnanosti. Je výrazně podmíněna úrovní vzdělání. Tendence k dlouhodobé nezaměstnanosti se zvyšují u zdravotně postižených osob a ve vyšších věkových kategoriích.

Délka evidence uchazečů o zaměstnání

Průměrná délka evidence uchazečů, kteří byli z evidence vyřazeni ve 2. čtvrtletí 2005 (tzv. **délka ukončené evidence**) představovala 277 dní a v porovnání se 2. čtvrtletím 2004 se mírně prodloužila (ve 2. čtvrtletí 2004 – 265 dní).

Průměrná délka evidence uchazečů, kteří byli k 30. 6. 2005 registrovaní (tzv. **délka průběžné evidence**), činila 627 dní a oproti minulému roku došlo k jejímu výraznému prodloužení (k 30. 6. 2004 – 575 dní). V důsledku dlouhodobé ztráty kontaktu se zaměstnáním dlouhodobě nezaměstnaní ztrácejí pracovní návyky, na trhu práce z tohoto důvodu nejsou konkurenceschopní a jejich šance na zaměstnání klesají.

Ženy v evidenci ÚP

Ke konci 1. pololetí 2005 bylo v evidenci úřadů práce 260,4 tisíc **žen**⁵, jejich počet stejně jako celkový počet uchazečů meziročně klesl, a to o 3,0 %.

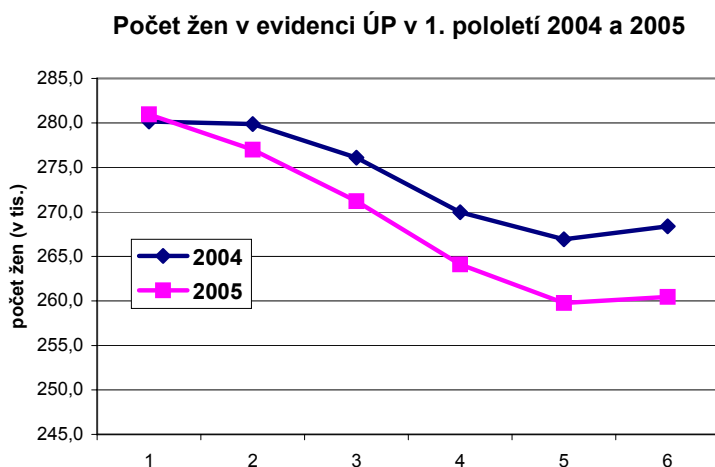
Vývoj počtu žen registrovaných na ÚP měl v 1. pololetí 2005 stejnou tendenci jako ve stejném období minulého roku, ovšem pokles jejich počtu od ledna do května byl strmější, nárůst v červnu naopak nebyl tak výrazný jako v roce 2004 (viz graf 12). V **průměru** tak bylo evidováno na ÚP v 1. pololetí 2005 méně žen (**270,2 tisíc**) než ve stejném období minulého roku (274,0 tis.).

Pokles počtu žen byl v porovnání s poklesem celkového počtu uchazečů pomalejší, proto **podíl** nezaměstnaných žen na celkovém počtu registrovaných nezaměstnaných (příloha č. 9) v 1. pololetí 2005 **meziročně vzrostl** a v **průměru** činil **51,0 %** (v 1. pololetí 2004 - 50,0 %). Ženy byly více zastoupeny mezi uchazeči

⁵ Podrobnější údaje o struktuře nezaměstnaných mužů a žen jsou v příloze

o zaměstnání ve 2. čtvrtletí 2005, kdy se jejich podíl pohyboval nad 51 %. Tento jev souvisí se sezónní zaměstnaností v odvětvích, která jsou svým charakterem vhodná spíše pro muže (stavebnictví, lesnictví).

graf č. 12

Vyšší zastoupení žen v evidenci ÚP a nižší ekonomická aktivita determinují vyšší míru nezaměstnanosti žen (tabulka č. 12 a příloha č. 6). Ta je ještě výraznější zejména ve **věkových kategoriích do 34 let**, kdy převyšuje celkovou míru nezaměstnanosti žen. Ženy jsou v tomto věku často mimo pracovní aktivitu z důvodu péče o děti. V případě, že ztratí práci, těžko nalézají nové uplatnění, protože možnosti pracovního uplatnění jsou z důvodu péče o děti limitovány např. nemožností přijetí práce na směny nebo dojíždění do zaměstnání. Ani zaměstnavatelé nemají o ženy v produkčním věku velký zájem kvůli možným výpadkům v práci, např. v případě ošetřování člena rodiny. Vyšší míra nezaměstnanosti žen ve věkové kategorii **50 – 54 let** souvisí zejména se ztrátou zaměstnání v předdůchodovém věku, kdy ještě ženy v tomto věku nemají nárok na starobní důchod, ale většina zaměstnavatelů již o ně nemá zájem z důvodů nízké přizpůsobivosti změnám na trhu práce.

Z hlediska **vzdělání** jsou ženy podstatně více zastoupeny v evidenci než muži v kategorii úplné střední všeobecné vzdělání (gymnázium), SOŠ s maturitou a vyšší odborné vzdělání, jejich podíl v těchto vzdělanostních kategoriích přesahuje 60 %.

Ženy jsou více postiženy **dlouhodobou nezaměstnaností** než muži. V evidenci úřadů práce bylo z celkového počtu nezaměstnaných žen na konci června 2005 **déle než 6 měsíců 64,5 %** všech žen - uchazeček, **déle než 12 měsíců**

45,8 %. Zastoupení žen mezi uchazeči je nižší pouze ve skupině uchazečů, kteří jsou v evidenci méně než 3 měsíce. Podíl žen na dlouhodobé nezaměstnanosti ve srovnání se stejným obdobím roku 2004 vzrostl.

Grafické znázornění podílu žen na celkovém počtu uchazečů v průběhu 1. pololetí 2005 a dále jejich zastoupení z hlediska věku, délky nezaměstnanosti, vzdělání a podpory v nezaměstnanosti viz příloha č. 9.

Uchazeči o zaměstnání z Evropské unie

Počet uchazečů o zaměstnání z EU⁶ registrovaných na úřadech práce vzrostl za období od května 2004 do června 2005 o 565 osob: v evidenci úřadů práce k 30. 4. 2004 bylo 2 334 uchazečů o zaměstnání z ostatních zemí EU, **k 30. červnu 2005** tento počet byl **2 899** (od konce roku 2004, kdy jich bylo evidováno 2 874, se téměř nezměnil). Dynamika nárůstu počtu nově hlášených se postupně zastavila. Za celé 1. pololetí 2005 se do evidence přihlásilo 1 714 uchazečů o zaměstnání, zároveň z evidence odešlo 1 870 uchazečů, z nichž 1 213 našlo pracovní uplatnění. Ve struktuře podle zemí původu převládali občané ze Slovenské republiky (1 977), Polska (738), další státy byly zastoupeny podstatně nižšími počty (Německo - 65, Řecko -26, Itálie - 21, Maďarsko - 19, Rakousko - 14, atd.).

Počet těch občanů EU, kteří byli nezaměstnaní v jiných státech EU a následně se přišli ucházet o práci v ČR, byl ke konci 1. pololetí 2005 zanedbatelný – 5 osob - konkrétně po 1 osobě z Dánska, Finska, Francie, Nizozemska a Polska.

Naopak, v zemích EU hledalo zaměstnání (a byla jim exportována podpora v nezaměstnanosti z ČR) ke konci 1. pololetí 2005 celkem 45 uchazečů o zaměstnání, nejvíce ve Spojeném království - 31, v Irsku - 9, po 1 osobě na Kypru, v Lotyšsku, Německu, Rakousku a Švédsku.

4. Regionální nezaměstnanost

Nezaměstnanost v ČR má především strukturální charakter. V jednotlivých regionech je dlouhodobě nedostatek určité profese, v jiných naopak přebytek. Nedostatečná mobilita a flexibilita pracovní síly brání sladění nabídky a poptávky po pracovních silách, proto ani vývoj ekonomiky zatím nepřispívá k výraznějšímu zlepšení situace na trhu práce. K vyřešení těchto strukturálních problémů trhu práce

⁶ EU/EHP a Švýcarska – viz poznámku str. 14 v části Zaměstnanost

je třeba dát důraz především na řešení problémů trhu s byty, dopravní dostupnosti a na podporu celoživotního vzdělání.

Nadále pokračují strukturální změny, tj. změny v sektorové (odvětvové) struktuře hospodářství na základě restrukturalizace či útlumu a v kvalifikační a profesní struktuře pracovní síly. V jednotlivých regionech se projevují s různou intenzitou. **Nejvíce je postižen Moravskoslezský a Ústecký kraj**, tj. regiony s velkou koncentrací těžkého průmyslu - těžba uhlí, hutnictví, strojírenství, a chemického průmyslu.

Míra nezaměstnanosti a počet evidovaných uchazečů v krajích ČR

tab. č. 18

Kraj	Evidovaní uchazeči o zaměstnání		z toho dosažitelní	Míra nezaměstnanosti	
	30.6. 2004	30.6. 2005		30.6. 2004	30.6. 2005
	1. Ústecký	72 655	68 632	65 288	15,6
2. Moravskoslezský	103 127	96 039	91 190	15,2	14,3
3. Olomoucký	37 077	35 285	33 266	10,4	10,5
4. Karlovarský	17 695	16 941	16 331	10,0	9,7
5. Jihomoravský	62 586	60 167	56 629	9,8	9,7
6. Zlínský	30 028	28 332	26 155	9,1	8,7
7. Pardubický	21 951	21 186	20 038	7,8	7,8
8. Vysočina	21 927	20 789	19 779	7,8	7,6
9. Liberecký	20 194	18 548	17 307	8,2	7,5
10. Královéhradecký	20 515	20 619	19 556	6,7	7,0
11. Plzeňský	20 515	19 246	18 086	6,4	6,2
12. Středočeský	42 215	39 143	36 961	6,4	6,0
13. Jihočeský	20 326	20 207	18 672	5,6	5,8
14. Praha	26 715	24 610	22 649	3,5	3,3

Nadprůměrná míra nezaměstnanosti (tj. vyšší než v ČR - 8,6 %) byla k 30. 6. 2005 zaznamenána také **v kraji Olomouckém, Karlovarském a Jihomoravském**. V oblastech Olomouckého a Jihomoravského kraje se jedná spíše o agrární nezaměstnanost. Možnost absorbovat uvolňované pracovníky ze zemědělství ve větších sídelních centrech (v průmyslu či ve službách) se zhoršuje zejména ve venkovských oblastech, z důvodu nízké mobility (omezení veřejné dopravy) i neodpovídající kvalifikace uvolněných pracovníků. V Karlovarském kraji navíc probíhá útlum v oblasti těžby uhlí a energetiky – zejména v okrese Sokolov, dále je zde nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a nadprůměrný podíl

obyvatel pouze se základním vzděláním – 30,8 %, což je nejvíce z celé ČR (průměr ČR je 23 %)

Přes pokles celkové míry nezaměstnanosti **meziročně vzrostla míra nezaměstnanosti** ve 3 krajích, a to v **Královehradeckém, Jihočeském a Olomouckém kraji**. V ostatních krajích se MN meziročně snížila. Pozitivním faktorem je, že největší meziroční pokles byl zaznamenán v Moravskoslezském a Ústeckém kraji, tj. v krajích s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

Okresy s nejvyšší mírou nezaměstnanosti k 30. 6. 2005

tab. č. 19

Okres	Evidovaní uchazeči o zaměstnání		z toho dosažitelní	Míra nezaměstnanosti	
	30.6. 2004	30.6. 2005		30.6. 2004	30.6. 2005
	1. Most	14 935	14 472	13 837	22,7
2. Karviná	27 555	26 938	26 011	19,9	19,0
3. Chomutov	12 136	11 465	10 828	16,5	15,8
4. Bruntál	9 183	8 217	7 630	15,4	15,4
5. Ostrava-město	28 771	26 629	25 203	17,2	15,2
6. Teplice	11 569	9 862	9 355	17,0	15,2
7. Jeseník	3 215	3 282	3 133	12,0	15,0
8. Děčín	10 792	10 537	10 157	13,7	14,5

V 1. pololetí 2005 se zastavil nárůst **meziokresních rozdílů** (19,4 p. b.) v míře nezaměstnanosti, naopak oproti 1. pololetí 2004 (21,1 p. b.) se rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti v okresech s nejnižší a nejvyšší nezaměstnaností snížil o 1,7 bodu (příloha č. 12). Nejvyšší míra nezaměstnanosti k 30. 6. 2005 představovala 21,9 % v okrese Most, naopak nejnižší v okrese Praha-západ 2,5 %. Ve všech kromě 27 okresů ČR byl zaznamenán meziroční pokles míry nezaměstnanosti, nejvíce se meziročně snížila míra nezaměstnanosti v okrese Ostrava-město, naopak nejvyšší nárůst byl zaznamenán v okresech Jeseník a Šumperk.

Většina, tj. **62 % úřadů práce**, vykázala k 30. 6. 2005 **míru nezaměstnanosti** v intervalu **5 - 9,9 %**, **MN vyšší než 15 %** zaznamenalo **7 úřadů práce**. **Podprůměrnou míru nezaměstnanosti** vykázalo k 30. 6. 2005 **47 úřadů práce**. Rozvrstvení míry nezaměstnanosti v okresech ČR viz mapa v příloze č. 7.

Meziroční nárůst **evidovaných uchazečů** k 30. 6. 2005 byl zaznamenán ve 14 okresech, nejvyšší v okresech Ústí nad Orlicí, Šumperk a Rychnov nad

Kněžnou. Z pohledu krajů vzrostla absolutně nezaměstnanost pouze v kraji Královéhradeckém. Největší pokles byl vykázán v okrese Ostrava-město, z hlediska krajů v Moravskoslezském a Ústeckém kraji (příloha č. 10b).

V relativním vyjádření vzrostl nejvíce počet uchazečů o zaměstnání v okresech Rychnov nad Kněžnou, Písek a Ústí nad Orlicí (okresy s podprůměrnou MN). Na druhé straně byl zaznamenán v okresech s vysokou nezaměstnaností pokles tohoto ukazatele, např. v okresech Teplice, Chomutov, Ústí nad Labem, Bruntál. Meziroční nárůst uchazečů byl vykázán pouze v Královéhradeckém kraji (příloha č. 11b).

Počet **volných pracovních míst** v ČR v 1. pololetí 2005 vzrostl. K 30. 6. 2005 se meziročně nejvíce zvýšil v Jihomoravském kraji (o 3,8 tisíc, tj. o 114,2 %), dále v kraji Vysočina, a Plzeňském kraji. Největší meziroční pokles byl zaznamenán v Pardubickém kraji (o 14,5 %). K nejvyššímu meziročnímu nárůstu volných míst došlo v okrese Brno-město, Havlíčkův Brod, Mladá Boleslav a Jihlava. Nejvíce se snížily počty volných míst v okresech Svitavy a Česká Lípa.

Počet **uchazečů na 1 volné pracovní místo** k 30. 6. 2005 převyšoval celorepublikový průměr (tj. 8,6) ve 44 okresech, nejvyšších hodnot dosáhl tento ukazatel v okresech Karviná a Bruntál a Most. Naopak nejlepší situace byla v okresech Praha-východ, Praha a Plzeň-město (příloha č. 12).

Podíl rizikových skupin, které jsou nejvíce ohroženy nezaměstnaností, v jednotlivých regionech ČR obsahuje příloha č. 23. Problémem především v okresech s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti je vysoký podíl **uchazečů bez vzdělání nebo se základním vzděláním**. V celé České republice tento podíl k 30. 6. 2005 činil 31,7 %. Nejvyšší podíl této skupiny uchazečů byl v okresech Sokolov (55,8 %), hranici 45 % převyšuje ještě v okresech Teplice, Chomutov, Karlovy Vary, Ústí nad Labem a Kladno. Z pohledu krajů je na tom nejhůře kraj Karlovarský a Ústecký.

Dlouhodobá nezaměstnanost je jak absolutně, tak i podílem vyšší v regionech s nadprůměrnou nezaměstnaností (příloha č. 23). Nejvyšší podíly uchazečů evidovaných déle než 1 rok byly k 30. 6. 2005 v okresech Most, Karviná, Teplice a Ostrava-město. U těchto okresů podíl dlouhodobě nezaměstnaných přesahoval hranici 55 %. Nejvíce jsou dlouhodobou nezaměstnaností postiženy Ústecký a Moravskoslezský kraj. Naopak nejnižší podíl těchto uchazečů mají okresy

s nízkou nezaměstnaností, tzn. Praha-západ, České Budějovice a Praha-východ. Z pohledu krajů je na tom nejlépe Praha a Jihočeský kraj.

V okresech s vysokou nezaměstnaností je samozřejmě nejvyšší i průměrná délka evidence uchazečů, kteří byli z evidence vyřazeni, tj. **délka ukončené evidence**, nejdéle jsou vedeni uchazeči v evidenci v okresech Most, Karviná, Děčín a Chomutov, kde délka ukončené evidence přesahovala 400 dní. V okresech s nejnižší nezaměstnaností je délka nezaměstnanosti výrazně kratší, v okrese Praha-západ činila „pouze“ 163 dní.

Průměrná délka evidence uchazečů, kteří byli v evidenci úřadů práce, tzv. **délka průběžné evidence**, dosahovala nejvyšších hodnot v okresech Most, Karviná Chomutov, Děčín a Teplice, v těchto okresech se délka průběžné evidence pohybovala nad 800 dny.

Problémy ostatních rizikových skupin (podíly uchazečů do 25 let, nad 50 let věku, OZP nebo žen) jsou spíše viditelné v regionech s nižší nezaměstnaností, zatímco v regionech s vysokou nezaměstnaností se jedná o nezaměstnanost plošnou, postihující i osoby bez handicapů.

V příloze č.14 je uveden počet uchazečů o zaměstnání, míra nezaměstnanosti a volná pracovní místa v členění podle obcí s pověřeným obecním úřadem.

IV. Mezinárodní srovnání zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Ke srovnání zaměstnanosti a nezaměstnanosti v ČR s jinými státy Evropské unie lze použít zejména vybrané strukturální ukazatele, ukazatele strategie zaměstnanosti a sociální soudržnosti EU, které zpracovává a zveřejňuje EUROSTAT – Statistický úřad Evropského společenství⁷. Ukazatele zpracovává na základě primárních dat z LFS (Labour Force Survey) jednotlivých členských států EU tak, aby zabezpečovaly mezinárodní srovnání mezi jednotlivými členskými státy. Údaje jsou publikovány s větší časovou prodlevou. Z těchto důvodů se údaje v této části liší od údajů z VŠPS ČSÚ použitých v této i předchozích analýzách zaměstnanosti a nezaměstnanosti MPSV.

Na zasedáních Evropské rady v Lisabonu (rok 2000), ve Stockholmu (rok 2001) byly EU stanoveny konkrétní kvantitativní cíle míry zaměstnanosti do roku 2010: celková míra zaměstnanosti alespoň 70 %, míra zaměstnanosti žen alespoň 60 %, míra zaměstnanosti starších pracovníků (55 - 64 let) alespoň 50 %. Tyto cíle převzala i revidovaná Lisabonská strategie, kterou přijala Evropská rada v březnu 2005.

V roce 2004 dosáhla v České republice **celková úroveň míry zaměstnanosti (MZ) 64,2 %, MZ žen 56,0 % a MZ starších osob 42,7 %**, což jsou údaje **vyšší než průměr EU25**, kde **celková MZ představuje 63,3 %, MZ žen 55,8 % a MZ starších osob 40,5 %**. Vyšší celkovou MZ dosahuje 10 států původní EU15, dále Kypr a Slovinsko, všechny ostatní nové členské státy mají míru zaměstnanosti nižší, z nich nejnižší je v Polsku (51,7 %), na Maltě (54,1 %), v Maďarsku (56,8 %) a na Slovensku (57,0 %). Tyto státy mají i nižší míru zaměstnanosti žen než Česká republika, která je nad průměrem MZ žen EU25 (55,8 %) a v pořadí států je na 17. místě. Vyšší míru zaměstnanosti žen z nových členských států má pouze Slovinsko. Na stejném - 13. místě jako v případě celkové MZ je ČR i v MZ starších osob, přičemž nižší úroveň dosahuje kromě výše jmenovaných nových členských států Polska, Malty, Maďarska a Slovenska též Slovinsko (podrobněji příloha č. 24a, b).

Míra nezaměstnanosti podle údajů EUROSTAT byla **v České republice**

⁷http://epp.eurostat.ec.eu.int/portal/page?_pageid=1133,47800773,1133_47803568&_dad=portal&_schema=PORTAL

v roce 2003 na úrovni 7,8 %, **v roce 2004 na úrovni 8,3 %**, což jsou lepší výsledky jako **průměr EU25** (2003 – 8,9 %, rok 2004 – **9,0 %**). Z pohledu jednotlivých států byla v roce 2004 nezaměstnanost v ČR nižší než v některých „starých“ státech EU (např. Finsko 8,8 %, Německo 9,5 %, Francie 9,7 %, Španělsko 10,8 %) **a výrazně nižší než v Polsku (18,8 %) a na Slovensku (18,0 %)**. Tyto 2 státy mají i nejvyšší míru dlouhodobé nezaměstnanosti (podíl nezaměstnaných déle než 12 měsíců na pracovní síle) – Slovensko 11,7 % a Polsko 10,2 %. Průměrná hodnota **za EU25 byla 4,0 %, v ČR 4,2 %**.

Míra nezaměstnanosti mladých ve věku 15 – 24 let (vztažená k pracovní síle – zaměstnaným a nezaměstnaným ve stejném věku) vzrostla v roce 2004 **v EU25** na celkem **18,6 %**. Hodnota míry nezaměstnanosti mladých **v ČR (21,1 %)** je nad průměrem EU25, ale je výrazně nižší než průměrná hodnota za **nové členské státy (31,2 %)**. Nejvyšší hodnotu z členských států EU dosahuje tento ukazatel v Polsku, jehož hodnota (39,5 %) je dvojnásobně vyšší než průměr EU25, dále na Slovensku (32,3 %). Míra nezaměstnanosti vyšší než 25 % je ještě v Řecku (26,9 %). Naopak v Rakousku, Irsku a Nizozemsku dosahuje míra nezaměstnanosti mladých pouze hodnoty 8 % - 9,4 %.

Srovnání základních strukturálních ukazatelů a ukazatelů Evropské strategie zaměstnanosti v EU a ČR je uvedeno v příloze č. 25 a, b.

V. Politika zaměstnanosti

1. Zaměření politiky zaměstnanosti v 1. pololetí 2005

Pro rok 2005 byly stanoveny úkoly státní politiky zaměstnanosti na základě analýzy situace na trhu práce, výše finančních prostředků, vyčleněných ve státním rozpočtu na politiku zaměstnanosti a na základě závazků ČR daných dohodami, které Česká republika uzavřela s EU a OECD. **Výchozím materiálem je pro tuto oblast Národní akční plán zaměstnanosti (NAPZ).** Jeho cílem je sladit realizaci politiky zaměstnanosti všech zainteresovaných resortů a sociálních partnerů. Kromě aktivní politiky zaměstnanosti (APZ), jejímž realizátorem je Ministerstvo práce a sociálních věcí, jsou nedílnou částí politiky zaměstnanosti programy hospodářské politiky vlády, směřované do růstu výkonnosti ekonomiky a do posilování konkurenceschopnosti firem, programy průmyslové politiky, sledující podporu investic, vytváření příznivého prostředí pro podnikání, pokračování privatizace a dokončení restrukturalizace, programy rozpočtové politiky, zejména reforma veřejných rozpočtů a daní, vzdělávací programy škol ve struktuře absolventů škol, apod.

Hlavním cílem politiky zaměstnanosti je docílit co možno nejpříznivějšího vývoje zaměstnanosti a zvýšení motivace a aktivace pro hledání, nalezení a udržení práce. Zvláštní důraz při tom je kladen na oblasti s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti (severní, střední a jižní Morava, severozápadní Čechy). Výrazná podpora je poskytována projektům, které jsou příslibem tvorby významného počtu nových pracovních míst, zejména v ohrožených regionech, a další rozvoj drobného a středního podnikání. S ohledem na vstup ČR do EU a vzhledem k situaci na trhu práce je při provádění národní politiky zaměstnanosti nutno respektovat principy a cíle Evropské strategie zaměstnanosti, dané Hlavními směry zaměstnanosti a cíli Lisabonského procesu.

Základem pro realizaci APZ na jednotlivých úřadech práce jsou „Programy realizace APZ na rok 2005“. Programy jsou zpracovávány na základě analýzy trhu práce v jednotlivých okresech a na naplňování cílů APZ, stanovených Správou služeb zaměstnanosti pro příslušný rok. Obdobným způsobem jsou zpracovány

programy na úrovni jednotlivých krajů. Jejich cílem je rozvoj a upevnění spolupráce s krajskými úřady při provádění politiky zaměstnanosti.

MPSV uložilo úřadům práce směřovat jejich činnost tak, aby bylo dosaženo následujících výstupů:

- vyhledávat nové efektivní přístupy v oblasti nezaměstnanosti a účelně čerpat prostředky APZ (podpora projektů k tvorbě nových pracovních míst, rekvalifikační programy),
- podporovat aktivní účast uchazečů o zaměstnání v procesu získávání zaměstnání pro ty, kteří chtějí a jsou schopni pracovat ,
- připravit a neprodleně realizovat podprogram krátkodobých příležitostných prací uchazečů o zaměstnání v rámci VPP ve spolupráci s obcemi, intenzivně jednat s obcemi ve věci přípravy a realizace projektů tohoto typu,
- zvýšit úroveň, rozsah, účinnost a cílenost všech nástrojů, postupů a možností aktivní politiky zaměstnanosti prostřednictvím rovnoměrného a efektivního využití objemu přidělených finančních prostředků v průběhu celého roku,
- aktivizovat spolupráci úřadů práce se zaměstnavateli zejména směrem od úřadu práce k zaměstnavateli, dosáhnout významně vyššího podílu aktivity pracovníků ÚP při iniciaci zaměstnavatelů pro vytváření a obsazování pracovních míst uchazeči o zaměstnání,
- rozšířit rozsah opatření (i preventivních) k získání a zejména k udržení zaměstnanosti, a to i při zprostředkovatelských, vzdělávacích a poradenských činnostech,
- vzhledem k dosaženým výsledkům v naplňování APZ v minulých letech soustředit pozornost na poradenské činnosti a na rekvalifikace, na vytváření a obsazování pracovních míst zejména pro ohrožené skupiny uchazečů a dlouhodobě nezaměstnané uchazeče o zaměstnání, s cílem zvýšit jejich zaměstnatelnost,
- zaměřit se na přípravu projektů a na realizaci Operačního programu RLZ (OP RLZ) a Jednotného programového dokumentu pro cíl 3 regionu NUTS2 hlavní město Prahu (JPD 3),
- připravit se na využívání nových nástrojů APZ uvedených v ustanovení nového zákona o zaměstnanosti.

Formatted: Indent: Left: 27 pt, Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 18 pt + Tab after: 36 pt + Indent at: 36 pt, Tabs: Not at 36 pt

Významnou součástí státní politiky zaměstnanosti je i **podpora zaměstnavatelů v rámci systému investičních pobídek**. Investiční pobídky může investor získat při zavádění nové výroby nebo rozšiřování stávající výroby v oblasti zpracovatelského průmyslu v případě umístění investice v okrese, kde průměrná míra nezaměstnanosti dosahuje nejméně výše průměrné míry nezaměstnanosti za ČR. Podpora je určena na vytvoření nových pracovních míst a (nebo) k rekvalifikaci nebo školení zaměstnanců v územní oblasti.

Důležitou pomocí v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením byl i v 1. pololetí 2005 **příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením** (§ 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti) a **příspěvek poskytovaný podle Programu na obnovu nebo technické zhodnocení hmotného investičního majetku**, který slouží k pracovnímu uplatnění osob se zdravotním postižením. Program navazuje na podporu poskytovanou z kapitoly MPSV od roku 2001. V souladu s novou právní úpravou vyplývající ze zákona o zaměstnanosti byl Program schválen usnesením vlády č. 341 ze dne 23. 3. 2005.

2. Výdaje na politiku zaměstnanosti

Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti (PPZ) v 1. pololetí 2005 dosáhly **3 687 426 tisíc Kč** a **byly nižší oproti 1. pololetí 2004** v absolutním vyjádření **o 73 032 tisíc Kč, tj. o 1,9 %** (v 1. pololetí 2004 čerpáno 3 760 458 tisíc Kč). Poměrně malý pokles výdajů na PPZ byl **při nižší míře nezaměstnanosti, nižším podílu uchazečů o zaměstnání s podporou v nezaměstnanosti** a zachování přibližně stejné úrovně „toků“ do nezaměstnanosti daný zejména těmito faktory:

- vyšší průměrnou měsíční podporou v nezaměstnanosti (zpřísněním nároku na podporu v nezaměstnanosti absolventům škol, valorizací životního minima od 1. 1. 2005, růstem příjmů),
- změnou struktury uchazečů o zaměstnání (zvýšení počtu starších osob, u nichž se předpokládají vyšší rozhodné příjmy, a delší podpůrčí dobou u uchazečů starších 50 let),
- zvýšením procentní sazby podpory v nezaměstnanosti uchazečů o zaměstnání od 4. měsíce podpůrčí doby z 40 % na 45 % rozhodného příjmu.

Formatted: Indent: Left: 27 pt, Bulleted + Level: 2 + Aligned at: 54 pt + Tab after: 72 pt + Indent at: 72 pt, Tabs: Not at 72 pt

Na aktivní politiku zaměstnanosti (APZ) bylo na MPSV a úřadech práce v 1. pololetí 2005 ze státního rozpočtu vynaloženo **1 822 503 tisíc Kč**. Ve srovnání s 1. pololetím předchozího roku **vzrostly výdaje** na aktivní politiku zaměstnanosti ze státního rozpočtu **o 397 768 tisíc Kč**, tj. o 27,9 % (v 1. pololetí 2004 činily výdaje na APZ 1 424 735 tisíc Kč).

Dále bylo v rámci státní politiky zaměstnanosti ze státního rozpočtu vynaloženo **246 216 tisíc Kč jako příspěvek zaměstnavatelům zaměstnávajícím více než 50 % OZP** podle § 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který není součástí APZ (v 1. pololetí 2004 činily finanční prostředky vynaložené na tento účel 308 419 tisíc Kč) a na výplatu mzdových nároků zaměstnancům při platební neschopnosti zaměstnavatele - **insolvenci 85 013 tisíc Kč** (v 1. pololetí předchozího roku 64 222 tisíc Kč).

3. Aktivní politika zaměstnanosti realizovaná úřady práce

Při určování finančních prostředků na APZ pro rozpočty jednotlivých úřadů práce na rok 2005 vycházela Správa služeb zaměstnanosti v první řadě z celkového objemu finančních prostředků vyčleněných na nástroje APZ pro úřady práce, dále z ukazatelů charakterizujících trh práce a z očekávaného vývoje zaměstnanosti v jednotlivých okresech.

Při stanovení prostředků pro jednotlivé úřady práce byla zohledněna úroveň míry nezaměstnanosti v okrese. Dále bylo přihlédnuto k objemu finančních prostředků na APZ, které byly využity jednotlivými úřady práce v předchozím finančním roce a k závazkům přecházejícím z roku 2004. Na zřetel byly brány i informace jednotlivých úřadů práce o předpokládané potřebné výši finančních prostředků na provádění APZ v roce 2005.

Nejvíce prostředků na APZ bylo stejně jako v letech předchozích směřováno **do regionů s nejvyšší mírou nezaměstnanosti**: z celkového objemu finančních prostředků úřadů práce na APZ bylo použito **v Ústeckém kraji (21,1 %), v Moravskoslezském kraji (17,2 %) a v Jihomoravské kraji (15,1 %)** (podrobněji příloha č. 19).

Struktura použitých nástrojů APZ k 30. 6. 2004 a k 30. 6. 2005

tab. č. 20

	Počty vytvořených míst k 30.6.		Počty vytvořených míst od počátku roku		Počty podpořených osob k 30.6.		Počty podpořených osob*) od počátku roku		Čerpání fin. prostředků od počátku roku (v tisících Kč)	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
VPP	14 810	13 451	13 870	12 125	13 250	12 321	13 920	12 645	288 445	306 838
SÚPM	23 510	25 530	12 104	13 186	22 581	24 709	12 125	13 802	419 036	589 429
Odbor. praxe pro absolventy	7 151	2 285	3 841	34	6 832	2 137	3 761	27	204 374	111 580
ChD a ChPM - zřízení	.	2 196	586	521	.	1 903	797	802	36 045	47 990
ChD a ChPM - provoz	x	x	x	x	.	6 840	.	5 944	79 611	120 549
Překlenovací příspěvek	x	x	x	x	-	306	-	604	-	3 750
Příspěvek na zapracování	x	x	x	x	-	66	-	221	-	1 389
Příspěvek na dopravu	x	x	x	x	-	2 056	-	1 688	-	2 563
Rekvalifikace	x	x	x	x	-	4 318	25 695	19 778	240 677	204 617
Ostatní programy **)	-	.	-	.	-	.	-	.	-	111 948
Investiční pobídky	141 785	299 936
Ostatní ***)	x	x	x	x	x	x	x	x	14 762	21 915
Celkem									1 424 735	1 822 503

*) uchazeči o zaměstnání v případě VPP, SUPM, odbor.praxe, zřízení CHD a CHPM a rekvalifikací, zaměstnanců v případě ostatních nástrojů

***) ostatní podpora zaměstnanosti (programy na tvorbu prac.míst, cílené programy)

****) APZ ÚP a SSZ jinde nespécifikovaná (např. nákup služeb)

Rekvalifikace a poradenství

Rekvalifikace řešící nerovnováhu mezi kvalifikační strukturou uchazečů o zaměstnání a požadavky na kvalifikaci pracovní síly na trhu práce, byly v 1. pololetí 2005 zaměřeny zejména **na specifické rekvalifikace** (45,4 % všech rekvalifikací), které byly zabezpečovány zejména na základě analýzy monitoringu trhu práce, požadavků zaměstnavatelů a ekonomického zájmu uchazečů a většinou vedly ke konkrétnímu pracovnímu uplatnění. Následovaly nespécifické rekvalifikace (vytvářejí podmínky pro zvýšení zaměstnatelnosti), doplňkové rekvalifikace (k doplnění nebo rozšíření získaného vzdělání pro konkrétní pracovní místo nebo pro konkrétního zaměstnavatele), rekvalifikace-stáže (pro absolventy středních a vysokých škol pro zvýšení jejich zaměstnanosti získáním nezbytných praktických zkušeností, v rámci dohod uzavřených před účinností zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti), pracovních dovedností a návyků) a zaměstnanecké rekvalifikace (zejména při

změnách výrobních postupů, zavádění nových technologií a nové organizace práce u rozhodujících zaměstnavatelů v regionu, které procházejí rozhodujícím obdobím restrukturalizace).

Účinností zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, se rekvalifikační aktivity rozšířily i **o zájemce o zaměstnání**.

V 1. pololetí 2005 probíhalo celkem 27 331 rekvalifikačních kurzů (z toho 5 450 zahájených v roce 2004). Ve srovnání s 1. pololetím 2004, kdy probíhalo 34 265 rekvalifikačních kurzů, se tento počet snížil.

Účinnost rekvalifikací (tzv. znovuzaměstnání uchazečů do 12 měsíců od ukončení rekvalifikace) jako výsledek spolupráce poradců a rekvalifikátorů byla cca 39,4 %, u žen cca 35,3 % a u absolventů škol a mladistvých cca 57,8 %, přičemž z těch, kteří se po rekvalifikaci zaměstnali, se do zaměstnání vrátilo 52,2 % do 3 měsíců po ukončení rekvalifikace. Účinnost specifických rekvalifikací dosáhla 43,6 %, nspecifických rekvalifikací 36,5 %. Nejvyšší účinnosti zaznamenávají rekvalifikace – stáže (69,8 %). Vyšší účinností se vyznačují i rekvalifikace k přípravě na podnikání (46,9 %), ale jejich zastoupení v rekvalifikačních kurzech je relativně nízké (3,3 %).

Struktura rekvalifikačních kurzů, jako i struktura uchazečů zařazených do rekvalifikačních kurzů je uvedena v příloze č. 20.

Na rekvalifikace v 1. pololetí 2005 vyčerpaly úřady práce 204 617 tisíc Kč (tj. 13,5 % všech prostředků ÚP vynaložených na APZ). Průměrné náklady na jednoho uchazeče rekvalifikovaného v rámci jednoho rekvalifikačního kurzu v roce 2004 byly cca 7 500 Kč. **Rekvalifikací jako účinného nástroje APZ využívaly všechny úřady práce, nejvíce prostředků bylo na tento účel vynaloženo v Ústeckém (21,1 %) a Moravskoslezském kraji (17,2 % celkového objemu prostředků na rekvalifikace).** Úspěšnost rekvalifikací v těchto dvou krajích (33,3 % v Ústeckém a 36,5 % v Moravskoslezském kraji) je mírně pod průměrem republiky.

Poradenské programy a následné rekvalifikace byly zaměřeny především na obtížně umístitelné skupiny (zejména pro mladé do věku 25 let, dlouhodobě nezaměstnané s nízkou úrovní kvalifikace), zaměřené především na konkrétní pracovní uplatnění, u mladistvých na návrat do školského systému pro získání nejnižšího stupně středoškolského vzdělání a pro skupiny ohrožené vyloučením z trhu práce pro jejich sociální integraci postupným zapojováním do pracovního procesu často kombinací nástrojů APZ a poradenských služeb. Účinností zákona

č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, se úloha poradenství prohlubuje, protože umožňuje na rozdíl od předcházejícího zákona nákup služeb v této oblasti.

Mezi preventivní opatření patřily i činnosti Informačních a poradenských středisek pro volbu a změnu povolání, které orientovaly zejména žáky základních škol a studenty středních škol pro volbu povolání z nabídek dalšího vzdělávání tak, aby byly v souladu s očekávanými požadavky trhu práce. K tomu byly vydávány podle regionů informační materiály v tištěné i elektronické podobě na webových stránkách, a to Atlasy škol s nabídkou středoškolských programů a Kalendáře pro volbu povolání pro žáky základních škol.

Veřejně prospěšné práce (VPP)

VPP jako časově omezené pracovní příležitosti např. při údržbě veřejného prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo obdobných činnostech pro obce, státní a obecně prospěšné instituce, byly využívány zejména k umístování (i opakovaně) obtížně umístitelných uchazečů o zaměstnání bez nebo s nízkou kvalifikací, dlouhodobě nezaměstnaných, s bydlištěm v mikroregionech se špatným dopravním spojením, apod. Cílem a hlavním přínosem tohoto nástroje APZ je udržení základních pracovních návyků a motivace k práci a získání finančních prostředků nikoli pouze ze sociálních dávek či podpory v nezaměstnanosti, ale z pracovní činnosti.

Od počátku roku do 30. 6. 2005 bylo vytvořeno celkem **12 125 míst na VPP** a na nich **umístěno 12 645 uchazečů**, což je méně než za stejné období předchozího roku. Aktuální počet vytvořených míst k 30. 6. 2005 byl 13 451, počet zařazených uchazečů o zaměstnání byl 12 321.

Na realizaci veřejně prospěšných prací v 1. pololetí 2005 vynaložily úřady práce 306 838 tisíc Kč, tj. 20,3 % z celkových výdajů úřadů práce na APZ. Tento nástroj APZ byl nejvíce využíván **v Ústeckém kraji**, kde bylo použito 32,3 % prostředků vyčerpaných úřady práce na VPP. Tomu odpovídá i počet vytvořených míst a umístěných uchazečů v tomto regionu (příloha č. 18).

Společensky účelná pracovní místa (SÚPM)

Společensky účelnými pracovními místy se rozumí pracovní místa, která zaměstnavatel zřizuje nebo vyhrazuje na základě dohody s úřadem práce a obsazuje je uchazeči o zaměstnání. K SÚPM patří též pracovní místo zřízené za účelem

výkonu samostatné výdělečné činnosti uchazeče o zaměstnání. Tato pracovní místa mají umožnit trvalé nebo alespoň dlouhodobější zaměstnání pro uchazeče, kterým nelze zajistit jiným způsobem pracovní uplatnění.

V průběhu 1. pololetí 2005 úřady práce přispěly ke zřízení (nebo vyhrazení) **13 186 nových míst a na tato místa umístily 13 802 uchazečů**. Vzhledem k charakteru zřizování těchto míst pokračovala finanční podpora a zároveň umísťování uchazečů i na místa vytvořená v minulém období. Stav podporovaných míst k 30. 6. 2005 tak činil 25 530 a počet uchazečů o zaměstnání představoval 24 709.

Podpora SÚPM představovala nejvyšší podíl prostředků vyčerpaných úřady práce na APZ. Na tento nástroj bylo vyčerpáno celkem **589 429 tisíc Kč, tj. 38,9 % z prostředků úřadů práce na APZ**. Vyšší vyčerpaný objem prostředků ve srovnání s předchozím rokem odpovídá vyššímu počtu míst. Z regionálního pohledu byl nejvyšší podíl vyčerpaných finančních prostředků v rámci tohoto nástroje **v Moravskoslezském kraji**, dále v Ústeckém, Jihomoravském a Olomouckém kraji (příloha č. 19).

Odborné praxe absolventů škol a získávání kvalifikace mladistvých

V rámci tohoto nástroje APZ úřady práce v 1. pololetí 2005 **nově přispěly** v rámci dohod uzavřených před účinností zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, z prostředků APZ **na 34 míst a na tato místa umístily 27 absolventů a mladistvých. K 30. 6. 2005 existovalo 2 285 takovýchto míst a zaměstnáno tímto způsobem 2 137 absolventů škol a mladistvých.**

Od 1. 10. 2004 se tento nástroj již neaplikuje (realizují se pouze dohody uzavřené před nabytím účinnosti nového zákona) a pro absolventy a mladistvé, kteří jsou z důvodů chybějících pracovních zkušeností a někteří i bez jakéhokoliv vzdělání, na trhu práce hendikepováni, lze použít ostatních nástrojů APZ určených pro problémové skupiny.

Úřady práce vynaložily v 1. pololetí 2005 na tento nástroj aktivní politiky zaměstnanosti finanční prostředky **v celkové výši 111 580 tisíc Kč** (tj. 7,4 % prostředků ÚP vynaložených na APZ).

Chráněná pracovní místa a chráněné pracovní dílny

Úřady práce v průběhu 1. pololetí 2005 **finančně podpořily vytvoření celkem 521 nových pracovních míst**, na které bylo **umístěno** od počátku roku **802 osob se zdravotním postižením (OZP)**. V těchto počtech jsou zahrnuta jak chráněná pracovní místa (146 míst), místa pro OZP, které se rozhodnou vykonávat samostatnou výdělečnou činnost (144 míst), tak i místa v chráněných pracovních dílnách (341 míst).

Úřady práce zároveň přispívaly **na provoz chráněných pracovních míst a chráněných pracovních dílen. Na podporu vytváření míst bylo vynaloženo a na provoz bylo vynaloženo celkem 168 539 tisíc Kč**, tj. 11,1 % z celkových výdajů ÚP na APZ (vytvoření míst 46 253 tisíc Kč, provoz 120 549 tisíc Kč, podpora SVČ OZP 1 737 tisíc Kč). Objem vynaložených prostředků byl ve srovnání se stejným obdobím roku 2004 vyšší (115 657 tisíc Kč v 1. pololetí 2004).

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti rozšířil nástroje aktivní politiky o **překlenovací příspěvek, příspěvek na zapracování a příspěvek na dopravu zaměstnanců**.

Překlenovací příspěvek může úřad práce poskytnout fyzickým osobám, které zřídily společensky účelné pracovní místo na základě dohody s úřadem práce za účelem výkonu samostatné výdělečné činnosti. Příspěvek se poskytuje po dobu maximálně 3 měsíců ve výši poloviny částky životního minima platného pro jednotlivého občana staršího 26 let.

Příspěvek na zapracování může úřad práce poskytnout zaměstnavateli, který přijímá do pracovního poměru uchazeče o zaměstnání, kterému úřad práce věnuje zvýšenou péči. Příspěvek lze poskytovat maximálně po dobu 3 měsíců a může činit nejvýše polovinu minimální mzdy.

Příspěvek na dopravu zaměstnanců může úřad práce poskytnout zaměstnavateli, který zabezpečuje každodenní dopravu svých zaměstnanců do zaměstnání v oblastech, kde není dostatečně zajištěna doprava hromadnými dopravními prostředky. Příspěvek se poskytuje maximálně ve výši 50% vynaložených nákladů na dopravu zaměstnanců. U zvláštní dopravy zaměstnanců s těžším zdravotním postižením se příspěvek poskytuje ve výši 100 % nákladů.

Počty podpořených osob a finanční prostředky vynaložené na tyto nové nástroje v 1. pololetí 2005 jsou uvedeny v tabulce č. 22.

V návaznosti na cíle a opatření Národního akčního plánu zaměstnanosti na léta 2004-2006 bylo úřadům práce v letošním roce stanoveno, aby se při realizaci aktivní politiky zaměstnanosti **zaměřily na následující skupiny uchazečů o zaměstnání:**

- **mladí do 25 let** (podíl této skupiny uchazečů zařazených do programů APZ činí minimálně **30%**),
- **starší nad 50 let** (tato riziková skupina uchazečů je v programech APZ zastoupena minimálně **25%**),
- **dlouhodobě nezaměstnané** (minimálně **15%** uchazečů zařazených do programů APZ patří do této rizikové skupiny).

Z celkového objemu finančních prostředků na APZ v letošním roce úřady práce vynaloží minimálně **20 % na rekvalifikace a pracovní rehabilitaci.**

Úřady práce vypracovávají pololetní a následně závěrečnou **Zprávu o plnění cílů APZ** v roce 2005. Vytváření nových pracovních míst, resp. vynakládání finančních prostředků na realizaci aktivní politiky zaměstnanosti není v průběhu roku konstantní, ale pružně reaguje na situaci na trhu práce v daném regionu. Údaje v pololetní zprávě mají v této souvislosti pouze informativní charakter. Z tohoto důvodu bude vyhodnocení plnění cílů APZ zpracováno až za celý rok 2005.

Provádění statistického sledování čerpání finančních prostředků a počtu vytvořených míst či umístěných uchazečů v rámci APZ nemusí vždy zajišťovat potřebnou vypovídací schopnost pro sledovaná hodnotící kritéria.

Významným faktorem plynoucím z provádění APZ a při hodnocení její účelnosti, účinnosti a efektivnosti, je její **následný finanční efekt**. Ten je dán (díky odchodu uchazečů o zaměstnání z evidence úřadů práce z důvodu jejich umístění na pracovní místa prostřednictvím APZ) **úsporou nákladů na pasivní politiku zaměstnanosti a sociální dávky a návratem vynaložených finančních prostředků zpět do státního rozpočtu v podobě odvodu daní z mezd a sociálního pojištění bývalých uchazečů o zaměstnání umístěných na pracovní místa.**

Význam sociálního dopadu aktivní politiky zaměstnanosti je zejména v samotném návratu nezaměstnaných do pracovního procesu; v jejich společenském uplatnění a ve zmírnění či úplném odstranění jejich závislosti na podpoře v nezaměstnanosti a sociálních dávkách a v poslední řadě i ve snížení míry nezaměstnanosti.

Formatted: Indent: Left: 27 pt, Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 18 pt + Tab after: 36 pt + Indent at: 36 pt, Tabs: Not at 36 pt

4. Systém investičních pobídek

Pro rok 2005 bylo ve státním rozpočtu na účely financování systému investičních pobídek **vyčleněno celkově 800 000 tis. Kč**. Systém investičních pobídek zahrnuje:

- Investiční pobídky v gesci MPSV,
- Rámcový program pro podporu technologických center a strategických služeb,
- Program pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností.

Formatted: Indent: Left: 27 pt, Bulleted + Level: 2 + Aligned at: 54 pt + Tab after: 72 pt + Indent at: 72 pt, Tabs: Not at 72 pt

Investiční pobídky v gesci MPSV (tj. hmotná podpora vzniku nových pracovních míst a rekvalifikace, resp. školení, zaměstnanců) jsou poskytovány pouze v územních oblastech, **kde průměrná míra nezaměstnanosti je nad průměrem této míry za Českou republiku**. Výše poskytované hmotné podpory je odstupňována podle míry nezaměstnanosti. Čím vyšší je dosahovaná míra nezaměstnanosti, tím vyšší je poskytovaná hmotná podpora. Cílem této strategie je motivovat investory ke zřízení nových pracovních míst v regionech s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

Za období 1. pololetí 2005 byly poskytnuty Investiční pobídky v gesci MPSV celkem čtyřem investorům **v úhrnné hodnotě 299 936,0 tisíc Kč**. Konkrétní údaje k jednotlivým investorům – společnostem, jsou uvedeny v tabulce v příloze č. 21.

Z uvedené částky byl jednomu investorovi doplacen doplatek ve výši **259 320,0 tisíc Kč**, k Dohodě o hmotné podpoře vytváření nových pracovních míst a k Dohodě o hmotné podpoře rekvalifikace zaměstnanců, uzavřeným v roce 2004. Dále byla proplacena hmotná podpora **třem novým investorům** v celkové výši **40 616,0 tisíc Kč** na základě Dohod o hmotné podpoře vytváření nových pracovních míst a Dohod o hmotné podpoře rekvalifikace zaměstnanců. Uzavřením těchto dohod se tyto investoři zavázali vytvořit až **387 nových pracovních míst a vyškolit, resp. rekvalifikovat 16 nových zaměstnanců**.

Na základě nově uzavřených dohod proplatí MPSV další hmotnou podporu v následujících dvou letech až do částky **9 040 tisíc Kč**, na vytvoření dalších **106 nových pracovních míst** a na **vyškolení, resp. rekvalifikaci dalších 15 zaměstnanců** v souladu s harmonogramy stanovených ve smlouvách.

V 1. pololetí roku 2005 MPSV provedlo kontrolu účelnosti a hospodárnosti vynaložených prostředků u dříve uzavřených dohod. Byla provedena kontrola plnění podmínek Společného prohlášení a Dohod ze strany investorů u 10 společností, kterým byla vyplacena hmotná podpora na tvorbu nových pracovních míst a na rekvalifikace zaměstnanců. Bylo provedeno 9 následných kontrol a 1 kontrola průběžná.

V souladu s „**Rámcovým programem pro podporu vzniku a rozšíření technologických center**“ a „**Rámcovým programem pro podporu strategických služeb**“, MPSV poskytuje dotace na školení a rekvalifikace zaměstnanců technologických center a center tzv. strategických služeb.

V prvním pololetí 2005 na základě Rozhodnutí MPSV o poskytnutí dotace na školení a rekvalifikaci poskytlo MPSV **jednomu investorovi** dotaci na školení a rekvalifikaci v celkové výši **197,185 tisíc Kč**, a to **na rekvalifikaci 14 zaměstnanců** (platba proběhla až po 30. 6. 2005, není zahrnuta do výdajů v 1. pololetí 2005, v příloze č. 21 je uvedena pod položkou 5). V souladu s podmínkami Programu podalo v období od 1. ledna do 30. června 2005 dalších **23 investorů** žádosti o poskytnutí dotace na školení a rekvalifikaci v celkové výši **179 513,63 tisíc Kč**, které budou postupně proplaceny v průběhu měsíce září a října tohoto roku.

Program podpory tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností (konkrétně nad 14 % míry nezaměstnanosti) doplňuje stávající systém investičních pobídek, je zaměřen na podporu fondově méně náročných výrobních podniků. Nízká hranice pro počáteční investici (10 mil. Kč) umožňuje podpořit malé a střední podnikatele, a to v podstatě na úrovni podpory velkých investorů hmotně podporovaných podle zákona o investičních pobídkách.

Za období 1. pololetí 2005 bylo úřadům práce na základě dohod poskytnuta finanční podpora pro **18 subjektů**, které se zavázaly vytvořit **874 nových pracovních míst a vyškolit, resp. rekvalifikovat, 437 zaměstnanců**. Na nově vytvořená pracovní místa byla vyčleněna částka **174 800 tisíc Kč**, na školení a rekvalifikaci – **13 110 tisíc Kč**, celkem **187 910 tisíc Kč** (viz příloha č. 21 – položky 6-23). **Z této částky se vyčerpalo v 1. pololetí 2005 zatím 108 300 tisíc Kč** (v tabulce č. 22 obsaženo v položce Ostatní programy).

5. Cílené programy k řešení zaměstnanosti

Ustanovení § 120 zákona č.435/2005 Sb., o zaměstnanosti, umožňuje předkládat cílené programy k řešení zaměstnanosti, které by řešily problematiku na trhu práce.

Problémy obecního, okresního, krajského a celostátního charakteru v oblasti zaměstnanosti mohou být řešeny prostřednictvím cílených programů, které předkládají ke schválení ministerstvu zejména úřady práce.

Cíleným programem k řešení zaměstnanosti je i **Program na podporu obnovy nebo technického zhodnocení hmotného investičního majetku**, který slouží k pracovnímu uplatnění osob se zdravotním postižením (dále jen Program). Jedná se program celostátního charakteru, který byl schválen usnesením vlády č. 341 ze dne 23. 3. 2005. Vzhledem k termínu schválení Programu nebyla podpora v 1. pololetí realizována.

V případě regionálních programů byly v 1. pololetí schváleny **3 regionální cílené programy** k řešení zaměstnanosti. Předkladateli programů byly Úřad práce v Rychnově nad Kněžnou, Úřad práce v Bruntále a Úřad práce v Písku. Programy jsou zaměřeny na ohrožené cílové skupiny v rámci daného regionu s předpokládaným cílem vytvoření celkem 345 pracovních míst pro vybrané skupiny. Celková výše poskytnutých finančních prostředků úřadům práce na cílené programy činila zatím 37 800 tis. Kč, skutečně se v 1. pololetí 2005 čerpalo 3 648 tisíc Kč.

6. Projekty zaměstnanosti podporované z ESF

Novým faktorem, který by měl pozitivně ovlivnit vývoj nezaměstnanosti, je realizace projektů v rámci OP RLZ a JPD 3 financovaných z ESF. Projekty předkládané na základě těchto dokumentů jsou zaměřeny na tato opatření:

- v rámci OP RLZ:
 - 1.1 Posílení aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání
 - 1.2 Modernizace veřejných služeb zaměstnanosti
 - 2.1 Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí

Formatted: Indent: Hanging: 72 pt, Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 54 pt + Tab after: 72 pt + Indent at: 72 pt, Tabs: Not at 72 pt

- 2.2 Rovné příležitosti pro ženy a muže na trhu práce
- 3.3 Rozvoj dalšího profesního vzdělávání
- 4.1 Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti.
- v rámci JPD 3:
 - 1.1 Rozšíření a zvýšení adresnosti aktivní politiky zaměstnanosti
 - 2.2 Sladění rodinného a pracovního života
 - 4.1 Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti.

Formatted: Indent: Hanging:
72 pt, Bulleted + Level: 1 +
Aligned at: 54 pt + Tab after:
72 pt + Indent at: 72 pt

V hodnoceném období zatím nelze kvantitativně hodnotit přínos programů ESF. V 1. pololetí 2005 byly vyhlášeny první výzvy k předkládání žádostí o finanční podporu z JPD 3 ve všech opatřeních v rámci regionálních grantových schémat. V rámci OP RLZ byly vyhlášeny první výzvy k předkládání žádostí o finanční podporu v opatření 1.1 pro nadregionální i regionální grantová schémata, v opatření 2.1 a 2.2 pro nadregionální grantové schéma, v opatření 3.3 pro regionální grantová schémata, v opatření 4.1 pro nadregionální i regionální grantová schémata. Zároveň byly vyhlášeny výzvy pro národní projekty v opatření 1.1 a 2.1, ostatní výzvy pro systémové projekty opatření 1.2 a 3.3 a pro národní projekt opatření 4.1 jsou plánovány na 2. pololetí 2005.

VI. Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Údaje o dalším vývoji zaměstnanosti (3. čtvrtletí 2005) z Výběrových šetření pracovních sil zatím nejsou k dispozici. Dle „Rychlých informací“ ČSÚ **průměrný počet zaměstnanců v průmyslu** se v červenci 2005 meziročně zvýšil o 7,1 tisíc osob (tj. o 0,6 %). Ve stejném období roku 2004 zaměstnanost klesla o 1,1 %. Meziročně vzrostl počet zaměstnaných osob v odvětvích výroba dopravních prostředků a zařízení, výroba pryžových a plastových výrobků a výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků. Počet zaměstnaných poklesl nejvíce ve výrobě textilí a textilních a oděvních výrobků, výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody a v těžbě ostatních nerostných surovin. Počet zaměstnanců **ve stavebních firmách**, které měly 20 a více zaměstnanců, byl v červenci vyšší o 5,2 %.

Podle konjunkturálního průzkumu vyjadřujícího názory respondentů na současnou situaci a na vývoj v blízké budoucnosti hodnotilo v září v **průmyslu** 49,9 % respondentů svou ekonomickou situaci jako dobrou, 46,7 % jako uspokojivou. Pro příští tři měsíce očekává 32,0 % respondentů růst výrobní činnosti, 62,9 % očekává neměnnost. Respondenti také očekávají zvýšení zaměstnanosti. Ve **stavebních podnicích** hodnotilo svou ekonomickou situaci 51,8 % respondentů jako dobrou, 44,5 % jako uspokojivou. Pro příští tři měsíce očekávají respondenti růst zaměstnanosti. Z respondentů odvětví **obchodu** hodnotilo ekonomickou situaci svého podniku 43,3 % jako dobrou, 52,6 % jako odpovídající sezóně. Ve **vybraných odvětvích služeb** hodnotilo svoji současnou ekonomickou situaci 60,5 % respondentů jako dobrou, 37,6 % respondentů ji hodnotí jako odpovídající sezóně. Pokles počtu zaměstnanců očekává 27,4 % respondentů, neměnnost 62,3 %.

Vzhledem k závěrům plynoucím z konjunkturálního očekávání respondentů a signálům z vybraných oblastí národního hospodářství lze pro celý rok 2005 a 2006 očekávat, že se udrží růstová dynamika HDP na úrovni přesahující čtyři procenta. Nadále se budou pozitivně projevat efekty vstupu České republiky do EU. Lze počítat s výraznou dynamikou přílivu zahraničních investic, s pokračujícími investicemi tuzemských firem, s růstem exportu a stagnací importu. Tempo růstu spotřeby domácností se bude stabilizovat na poměrně nízké úrovni. Spotřeba vlády by v důsledku úsporného chování měla mít klesající tendenci. Hospodářství by měly pomoci nízké úrokové sazby. Opačným směrem by mohlo působit další posilování

koruny, které je nevýhodou pro české vývozce, kteří za své zboží dostávají v přepočtu méně peněz, které jim scházejí na investice do modernizace výroby.

Rychlý růst ekonomiky nad 4 % bude generovat nová pracovní místa, a to především v oblasti průmyslu a stavebnictví. Zejména průmyslovým podnikům se dobře daří, roste i jejich konkurenceschopnost na zahraničních trzích. V návaznosti na vývoj cyklu HDP očekáváme přechod meziročního poklesu zaměstnanosti z roku 2004 na kladné přírůstky. **Pro celý rok 2005 očekáváme meziroční růst zaměstnanosti v intervalu 0,6 % až 0,8 %.** Stejný vývoj očekáváme i v roce 2006.

V průběhu července se celkový počet uchazečů o zaměstnání zvýšil o 10 581 osob a v průběhu srpna o dalších 4 929 osob. Míra nezaměstnanosti se zvýšila na 8,8 % v červenci a 8,9 % v srpnu. Jedná se však o obvyklý sezónní vývoj související mimo jiné i s příchodem nových absolventů na trh práce. Přes pokračující příliv absolventů se v průběhu září míra nezaměstnanosti snížila na 8,8 %.

Ve srovnání s měsícem září 2004 je v tomto roce o 26 843 uchazečů o zaměstnání méně. I počet absolventů v evidenci ÚP je nižší (o 11 221). Ke snížení jejich počtu přispívá nejen demografická proměna české společnosti, ale také změna zákona o zaměstnanosti. Důležité je, že ekonomika dokázala vytvořit nová volná pracovní místa, čehož odrazem je i zvýšení počtu hlášených volných pracovních míst na úřadech práce (v září 55 798). V zimě nastane přechodné období zvýšení míry nezaměstnanosti, protože chladné počasí znemožní některé sezónní práce. Ovšem potom již by měla míra nezaměstnanosti postupně klesat.

Z dlouhodobého pohledu bude pokračovat klesající trend **míry nezaměstnanosti** (viditelný od 2. pololetí 2004). Její hodnota se bude **ke konci roku 2005 pohybovat v intervalu 9,0 % - 9,1 %**. Průměrná roční hodnota míry nezaměstnanosti bude na hodnotě 9 %, v roce 2006 by se mohla snížit o 0,1 – 0,2 p.b.

Metodické poznámky

Zaměstnanost

MPSV pro hodnocení vývoje na trhu práce využívá pro oblast zaměstnanosti údaje ČSÚ především z Výběrových šetření pracovních sil (VŠPS).

Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)

Předmětem šetření ve VŠPS jsou domácnosti bydlící v náhodně vybraných bytech. Šetření podléhají všechny osoby obvykle bydlící ve vybraném bytě, přičemž není rozhodující a není ani sledováno, mají-li zde pobyt trvalý, přechodný, dlouhodobý nebo nehlášený. U osob mladších než 15 let se sledují jen základní údaje týkající se vztahu k osobě v čele domácnosti, věku, pohlaví, národnosti a státní příslušnosti. Za osoby starší 15-ti let se vyplňují další otázky, které popisují jejich uplatnění na trhu práce. Šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z toho důvodu jsou údaje za určité skupiny obyvatelstva, zejména za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře. Podle doporučení Eurostatu lze údaje za tyto osoby získat buď z administrativních zdrojů nebo zvláštním šetřením organizovaným zásadně mimo rámec VŠPS.

Zaměstnaní jsou všechny osoby 15-ti leté a starší, které během referenčního týdne příslušely do kategorie placení zaměstnaní nebo zaměstnaní ve vlastním podniku. Pro účely zjišťování je pojem práce interpretován jako práce alespoň po dobu jedné hodiny v referenčním týdnu. Za zaměstnané jsou považováni i uční, kteří dostávají mzdu, plat nebo odměnu podle stejného principu jako jiné osoby. Obdobně studenti, osoby v domácnosti a další osoby zabývající se především mimoekonomickými aktivitami, kteří však v referenčním období byli navíc v zaměstnání, jsou také považováni za zaměstnané. Do skupiny zaměstnaných naopak nejsou automaticky zahrnovány osoby na další mateřské (rodičovské) dovolené, jejichž postavení má podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) odlišný charakter.

Nezaměstnanost

Pro nezaměstnanost MPSV využívá údaje ČSÚ z VŠPS a statistiky MPSV z administrativních dat úřadů práce.

Rozdíly v metodě zjišťování údajů o počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání po linii úřadů práce a zjišťování počtu nezaměstnaných podle výsledků VŠPS:

Velikost souboru

- MPSV - úplná evidence registrovaných uchazečů o zaměstnání.
- ČSÚ VŠPS - výběrový soubor zahrnuje osoby bydlící v 0,6 % všech trvale obydlených bytů ČR (jedná se o 54 tisíc respondentů 15+ letých), Všechny údaje z výběrového souboru jsou převáženy na věkovou strukturu obyvatelstva podle demografické projekce středních čtvrtletních stavů pro výběrové šetření pracovních sil.

Způsob zjišťování

- MPSV - podmínky registrace a vyřazování uchazečů o zaměstnání jsou spolu s definicí uchazeče o zaměstnání stanoveny zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. O zprostředkování se občan uchází u toho úřadu práce, v jehož správním obvodu má bydliště.

- ČSÚ VŠPS - dobrovolné anonymní zjišťování za osoby obvykle bydlící (nikoliv trvale bydlící) ve vybraných bytech. Shodně s metodikou EUROSTATu nejsou zjišťovány údaje za osoby bydlící mimo byty, tedy ani za osoby bydlící v hromadných ubytovacích zařízeních.

Obsah ukazatelů

- MPSV - uchazeč je podrobně vymezen zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Uchazečem o zaměstnání může podle § 25 být (pokud zákon nestanoví jinak) pouze fyzická osoba, která není v pracovním nebo obdobném vztahu, ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost ani se nepřipravuje soustavně pro povolání a osobně požádá o zprostředkování vhodného zaměstnání úřad práce. Uchazeč o zaměstnání je mimo jiné z evidence vyřazen, jestliže bez vážných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání nebo úmyslně maří součinnost s úřadem práce při zprostředkování zaměstnání. Samozřejmě evidence na úřadů práce je ukončena nástupem do zaměstnání nebo k přípravě na povolání. Ukončit evidenci lze i na základě vlastní žádosti uchazeče. Zákon tedy nevyklučuje, aby byli uchazeči o zaměstnání např. dočasně práceneschopní lidé, osoby na další rodičovské dovolené, nebo ti, jimž byl přiznán starobní důchod (včetně trvale a dočasně kráceného).

MPSV ve snaze maximálně přiblížit metodiku registrované nezaměstnanosti metodice ILO zavedlo ukazatel tzv. **dosažitelní uchazeči**. Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazení na rekvalifikační kurzy nebo uchazeči, kteří vykonávají krátkodobé zaměstnání a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.

- ČSÚ VŠPS - nezaměstnaní jsou podle metodiky ILO a metodiky EUROSTATu všechny osoby 15-ti leté a starší, které ve sledovaném období (referenčním týdnu) souběžně splňovaly tři nutné podmínky:
 - nebyly zaměstnané,
 - hledaly aktivně práci,
 - byly připraveny k nástupu do práce, t.j., během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku.

Pokud osoby nesplňují alespoň jednu ze tří uvedených podmínek, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní. Jedinou výjimkou je skupina osob, které práci nehledají, protože ji již našly a jsou schopny nástupu do 14 dnů. Tyto osoby jsou podle definice EUROSTATu zařazeny rovněž mezi nezaměstnané.

Jestliže do konce roku 1997 převyšoval počet nezaměstnaných vymezených podle mezinárodní definice počet registrovaných uchazečů na ÚP a od roku 2000 do 3. čtvrtletí roku 2001 byl rozdíl mezi oběma ukazateli minimální, tak od 4. čtvrtletí 2001 a zejména v průběhu roku 2002 počet registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce výrazně převyšoval počet nezaměstnaných zjišťovaných ve výběrovém šetření statistiky podle ILO (133,4 tisíc). Ve 2. čtvrtletí 2005 činil počet

registrovaných uchazečů o zaměstnání 507,4 tisíc osob. Srovnatelný ukazatel zjištěný VŠPS se liší o 103,5 tisíc.

Rozdíly jsou jednak v jiném způsobu zjišťování po obou liniích, odlišném metodickém vymezení registrovaných uchazečů o zaměstnání a nezaměstnaných podle mezinárodní definice ILO a v tzv. nevýběrové chybě, která je průvodním znakem prakticky všech statistických zjišťování u domácností. Je nutné zdůraznit diferenci mezi pojmem registrovaný uchazeč o zaměstnání a nezaměstnaným podle mezinárodní definice ILO. Zatímco registrovaný uchazeč o zaměstnání je vždy definován národní legislativou, nezaměstnaný podle definice ILO je vymezen jasnými kritérii, která umožňují mezinárodní srovnatelnost výše zjištěných výsledků šetření. Vazba mezi oběma ukazateli není bezprostřední. Na jedné straně se vyskytují případy nezaměstnaných, kteří nejsou evidováni na úřadech práce a na druhé straně značná část registrovaných uchazečů o zaměstnání nesplňuje podmínky dané mezinárodní definicí.

Zásadní diference mezi oběma zdroji je v absolutní hodnotě počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a počtu nezaměstnaných. Projevuje se několik faktorů:

1. Od roku 2002 byl plně **harmonizován dotazník VŠPS se standardem Eurostatu včetně pořadí otázek** kladených respondentovi. Prioritou je dotaz na **ekonomickou aktivitu respondentů v referenčním týdnu**. Jestliže respondent uvedl, že v tomto týdnu **pracoval alespoň 1 hodinu, je striktně podle metodiky ILO klasifikován jako osoba v zaměstnání**. Proti předcházející praxi, kdy byly osoby přednostně dotazovány na obvyklé ekonomické postavení v delším časovém období, současná úprava opravňuje k předpokladu, že kladná odpověď na zaměstnání v referenčním týdnu výrazně ovlivňuje následné odpovědi na otázky o obvyklém ekonomickém postavení a především o jejich registraci na úřadech práce. ČSÚ nemá možnost vzhledem k nutnosti dodržení anonymity a dobrovolnosti účasti ve výběrovém šetření porovnávat zjištěné údaje s jinými zdroji, např. s evidencí ÚP. Z vývoje diference mezi počty registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce a počtu těchto uchazečů zjištěného ve výběrovém šetření lze usuzovat, že vliv obsahové změny dotazníku se projevil ve snížení počtu nezaměstnaných ve VŠPS v rozmezí 30-50 tis. osob.
2. Od roku 2000, kdy jsou k dispozici porovnatelné údaje vzrostl počet nevyšetřených domácností a situace se zhoršila zejména po SLBD 2001. Sociální skladba domácností, které odmítly spolupracovat, je podle zkušeností pracovníků ČSÚ odlišná od sociální struktury vyšetřených domácností (vyšší podíl nezaměstnaných). Díky zintenzivnění kontaktů terénních pracovníků statistiky s domácnostmi respondentů non-response v posledních čtvrtletích šetření klesla, i když celková nezaměstnanost stoupla.

Rozdíly údajů o nezaměstnanosti mezi oběma zdroji jsou obvyklé. Z porovnání s členskými a ostatními kandidátskými zeměmi EU vyplývá, že diference mezi obecnou mírou nezaměstnanosti z VŠPS a registrovanou mírou nezaměstnanosti v ČR je nižší než ve většině těchto zemí. Rozdíl mezi obecnou mírou nezaměstnanosti a mírou registrované nezaměstnanosti je v řadě zemí značný a lze z toho usuzovat, že oboustranné statistické odchýlení je důsledkem především odlišností v legislativě a míře aktivní politiky zaměstnanosti a dalších oblastí sociální politiky jednotlivých zemí.

V rámci úplné harmonizace národního dotazníku VŠPS se standardem EU jsou od roku 2002 zjišťovány údaje i za osoby, které nejsou registrovány na úřadech práce, aktivně práci nehledají, nesplňují tedy podmínky ILO pro nezaměstnané, ale přitom by chtěly pracovat. Tyto osoby představují prakticky rezervu pracovních sil. Ve 2. čtvrtletí letošního roku činil jejich počet 283,2 tisíc.

Základem pro rozhodování v oblasti nezaměstnanosti je zásadně úplná evidence úřadů práce. Výběrové šetření pracovních sil, které je pro členské země EU závazné, tyto administrativní údaje doplňuje a poskytuje mezinárodně srovnatelné ukazatele v požadovaném rozsahu a frekvenci.

MPSV ve snaze maximálně přiblížit metodiku registrované nezaměstnanosti metodice ILO **změnilo** počínaje měsícem červencem 2004 **metodiku výpočtu míry nezaměstnanosti**.

Definice výpočtu registrované míry nezaměstnanosti:

$$\frac{\text{dosažitelní uchazeči o zaměstnání evidovaní na ÚP}}{\text{pracovní síla}} * 100$$

Čítatel: přesná evidence registrovaných - dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání občanů ČR a občanů EU(EHP), vedená úřady práce podle bydliště uchazeče ke konci sledovaného měsíce.

Jmenovatel: pracovní síla, tj. počet zaměstnaných v národním hospodářství s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle výsledků výběrových šetření pracovních sil - VŠPS (klouzávy průměr posledních čtyř čtvrtletí) + počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnávání, zaměstnaných občanů EU registrovaných ÚP (klouzávy průměr posledních 12-ti měsíců) a cizinců s platným živnostenským oprávněním (klouzávy průměr za poslední 4 čtvrtletí) + přesná evidence registrovaných - dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání, občanů ČR a občanů EU(EHP), vedená úřady práce podle bydliště uchazeče (klouzávy průměr posledních 12-ti měsíců).

Seznam použitých zkratek:

APZ	aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ	Český statistický úřad
D	Dělníci
EA	ekonomická aktivita
ECB	Evropská centrální banka
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EUROSTAT	Statistický úřad Evropského společenství
HDP	hrubý domácí produkt
HP	hmotná podpora
HZ	hmotné zabezpečení
ILO	Mezinárodní organizace práce
IPS	informačně poradenské středisko
JPD 3	Jednotný programový dokument pro cíl 3 regionu NUTS2 hlavní město Prahu
KZAM	Klasifikace zaměstnání
LFS	Labour Force Survey (VŠPS - Výběrové šetření pracovních sil)
MEA	míra ekonomické aktivity
MN	míra nezaměstnanosti
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MZ	míra zaměstnanosti
NAPZ	Národní akční plán zaměstnanosti
NH	národní hospodářství
NUTS2	Nomenklatura územních statistických jednotek - pro potřeby regionální politiky EU
NUTS3	Nomenklatura územních statistických jednotek, úroveň kraj
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OU	odborné učiliště
OZP	osoba se zdravotním postižením
p.b.	procentní bod
PM	pracovní místo
PPZ	pasivní politika zaměstnanosti
PvN	podpora v nezaměstnanosti
SOU	střední odborné učiliště
SÚPM	společensky účelná pracovní místa
THP	technicko hospodářští pracovníci
TZP	těžké zdravotní postižení
U	učiliště
ÚP	úřad(y) práce
ÚSO	úplné střední odborné (vzdělání)
VPM	volné pracovní místo
VPP	veřejně prospěšné práce
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil (LFS - Labour Force Survey)